

KESKKONNAAMET

AS Tariston
tariston@tariston.ee

21.03.2025 nr DM-124698-48

Kirikla maardla Kirikla kruusakarjääri keskkonnaloa taotlusele keskkonnamõju hindamise algatamata jätmine

1. OTSUS

Lähtudes alljärgnevast, tuginedes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 3 lõike 1 punktide 1, § 6 lõike 2 punktide 2 ja lõikele 4, § 6¹ lõigetele 3 ja 5, § 9 lõikele 1, § 11 lõigetele 2, 2², 2³, 4, 8 ja 8¹, Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 1 lõikele 1 ja § 3 punktide 4, keskkonnaministri 16.08.2017 määrusele nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded“ ning Saue Vallavolikogu 27.02.2025 otsusele nr 5, **otsustab Keskkonnaamet:**

1.1. jätta algatamata keskkonnamõju hindamine Kirikla kruusakarjääri keskkonnaloa taotlusele.

1.2. Kirikla kruusakarjääri keskkonnaloa taotluse menetlemisel arvestada järgmiste keskkonnameetmetega:

1.2.1. Kaevandamisala teenindav väljaveotee planeerida Kirikla kruusakarjääri lõuna osast Kirikla-Kohatu teele (nr 2970220) suunaga 11220 Kernu-Kohila teele.

1.2.2. Kirikla-Kohatu tee nr 2970220 kasutamiseks tuleb keskkonnaloa omajal sõlmida leping Riigimetsa Majandamise Keskusega, kes määrab ka tee kasutamise tingimused (sh nõuded korrashoiule).

1.2.3. Keskkonnaloa omajal tuleb väljaveoks kasutada soovitatav ristumiskoht riigitee 11220 Kernu-Kohila km-l 2,525 rekonstrueerida vastavalt Transpordiameti nõuetele. Ristmiku ümberehitamise projekt kooskõlastada Riigimetsa Majandamise Keskusega.

1.2.4. Enne kaevandamistegevusega alustamist viia Kirikla-Kohatu tee tolmuva katta alla vähemalt riigitee kaitsevööndi (30 m) ulatuses.

1.2.5. Karjääri lubatud tööaeg on esmaspäevast reedeni kella 8.00–17.00.

1.2.6. Kaevandamisala nõlvad kujundada lauged, et mitte takistada loomade loomulikku liikumist looduses.

1.2.7. Kaevandamine peab toimuma järk-järgult, alustades ala lõunaosast.

1.2.8. Katendivallid rajada lähimate elamute suunale.

1.2.9. Kaevandamisprojekt kooskõlastada Saue Vallavalitsusega enne kaevandamisega

alustamist.

1.2.10. Kaevandamisala korrastada paralleelselt kaevandamistegevusega järk-järguliselt, et vähendada rohekoridorile levivaid häiringuid (tolm, müra ja loomade liikumisteede hävimine).

1.2.11. Kaevandamisala korrastamisprojektis tuleb ette näha metsa istutus. Korrastamisprojekt kooskõlastada Riigimetsa Majandamise Keskuse ja Saue Vallavalitsusega.

1.2.12. Kaevandamistegevusest põhjustatud müra osas kaebuste esinemise korral on keskkonnanaloo omanikul kohustus mõõta mürataset aktiivse kaevandamistegevuse ja maavara väljaveo tingimustes kaebuse esitaja katastriüksusel. Müra piirtasemete ületamisel rakendada koheselt leevendusmeetmeid ja korraldada karjääri töö selliselt, et ületamisi ei esineks.

1.2.13. Purustus-sorteerimissõlm asub kaevandamisala kõige madalamas punktis, maksimaalselt kaevandamisala lõuna osas ega tohi töötada lindude pesitsus- ja poegade üleskasvatamise ajal vahemikus 15.04-15.07.

1.2.14. Sademetevaesel ajal kasutada niisutamist tolmu leviku tõkestamiseks tolmu tekkekohtades ja selle tootmismaalt väljalevikukohtades (sh piirdealadel ning purustussõlmes) ning väljaveoteede piirdealadel regulaarne teede puhastamine, vältimaks tolmu levikut väljaspool kaevandamisala.

1.2.15. Metsaraie, raadamine ja katendi (pinnase) koorimine mäeeraldisel ning selle teenindusmaal ei ole lubatud lindude pesitsus- ja poegade üleskasvatamise ajal vahemikus 15.03-15.08. Olemasolevad kuklaspesad tuleb ümber asustada enne raietegevust. Pesade ümberasustamiseks esitada loa andjale Vabariigi Valitsuse 15.07.2004 määruse nr 248 „Kaitsealuse liigi isendi ümberasustamise kord“ kohane taotlus.

1.3. Täiendavad keskkonnauuringud ei ole vajalikud.

Keskkonnaamet teavitab KeHJS § 12 lõike 1¹ punkti 2 kohaselt käesolevast KMH algamata jätmisest 14 päeva jooksul ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ning puudutatud isikuid ja teisi menetlusosalisi eraldi kirjaga.

2. ASJAOLUD

AS Tariston (registrikood 10887843, aadress Toompuiestee 35, Põhja-Tallinna linnaosa, Tallinn; edaspidi ka *ettevõtte*) esitas 05.06.2023 Keskkonnaametile taotluse Kirikla kruusakarjääri keskkonnanaloo saamiseks. Esmataotlus on registreeritud KOTKAS-s 04.05.2023 menetluse nr M-124698 juurde, korrigeeritud taotlus 05.06.2023.

Keskkonnaamet kontrollis ettevõtte esitatud taotlusmaterjalide vastavust maapõuaseadusele (*MaaPS*), keskkonnaministri 23.10.2019 määrusele nr 56 „Keskkonnanaloo taotlusele esitatavad täpsustavad nõuded ja loa andmise kord ning keskkonnanaloo taotluse ja loa andmekoosseis“ ning kas koos taotlusega oli esitatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (*KeHJS*) § 6¹ lõike 1 kohane teave. Esitatud taotlus vastas nõuetele, sisaldades muu hulgas KeHJS § 6¹ lõikes 1 nimetatud teavet.

Keskkonnaloa taotlus on 15.06.2023 avalikustatud ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded. Keskkonnaamet teavitas 15.06.2023 kirjaga nr DM-124698-8 keskkonnaloa taotluse esitamisest ja avatud menetluse algatamisest keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (*KeÜS*) § 46 lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud isikuid. Avalikustamise käigus laekus menetlusosalistelt mitmeid küsimusi ja ettepanekuid (kirjad registreeritud KOTKAS-s 15.06.2023 numbriga DM-124698-10, 27.06.2023 numbriga DM-124698-11, 14.07.2023 numbriga DM-124698-12, 27.07.2023 numbriga DM-124698-13) taotluse kohta, samuti avaldati soovi viia läbi avalik istung asja arutamiseks.

Kooskõlas MaaPS § 49 lõikega 6 edastas Keskkonnaamet Kirikla kruusakarjääri keskkonnaloa taotluse 15.06.2023 kirjaga nr DM-124698-9 Saue Vallavalitsusele arvamuse avaldamiseks, tähtajaga 16.08.2023. Saue Vallavolikogu nõustus 15.08.2023 otsusega nr 38 (registreeritud KOTKAS-s 17.08.2023 numbriga DM-124698-14) tingimuslikult keskkonnaloa andmisega. Keskkonnaloa taotleja on Saue Vallavolikogu esitatud kõigi tingimustega nõus (ettevõtte 28.09.2023 kiri on registreeritud KOTKAS-s 28.09.2023 numbriga DM-124698-18).

Tuginedes KeÜS §-le 48¹ ja haldusmenetluse seaduse (*HMS*) §-le 50 korraldas Keskkonnaamet ettepanekute ja vastuväidete arutamiseks 02.01.2024 Haiba rahvamajas avaliku istungi. Avaliku istungi protokoll on registreeritud KOTKAS-s 03.01.2024 kirja nr DM-124698-22 juurde.

KeHJS § 3 lõike 1 punkti 1 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju, kui taotletakse tegevusloa või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju.

KeHJS § 11 lõike 2 kohaselt otsustaja vaatab tegevusloa taotluse läbi ning teeb otsuse keskkonnamõju hindamise (*KMH*) algatamise või algatamata jätmise kohta KeHJS § 6 lõikes 2 nimetatud valdkondade tegevuse ja KeHJS § 6 lõikes 2¹ viidatud tegevuse korral õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul, kuid hiljemalt 90. päeval pärast KeHJS § 6¹ lõikes 1 loetletud teabe saamist. KeHJS § 9 lõike 1 kohaselt on otsustaja tegevusloa andja, MaaPS § 48 kohaselt annab kaevandamisloa Keskkonnaamet. Seega on Keskkonnaamet otsustajaks KeHJS tähenduses.

KeHJS § 6 lõike 2 punkti 2, § 6¹ lõike 3, § 11 lõigete 2 ja 4 ning KeHJS § 6 lõike 4 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 1 lõike 1 ja § 3 punkti 4 kohaselt peab otsustaja andma eelhindangu selle kohta, kas pealmaakaevandamine kuni 25 hektari suurusel alal on eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga tegevus või mitte ning otsustama KMH algatamise või algatamata jätmise üle.

KeHJS § 11 lõike 2³ järgi KMH vajalikkus otsustatakse, lähtudes eelhindangust (vt ptk 3) ja asjaomase asutuse seisukohast (seisukohad ning selgitused nendega arvestamise või arvestamata jätmise kohta, vt ptk 4). KeHJS § 11 lõike 4 kohaselt, kui kavandatava tegevuse KMH algatamise või algatamata jätmise otsus tehakse KeHJS § 6 lõike 2 või 2¹ alusel, lisatakse otsusele eelhindang.

3. EELHINNANG

KeHJS § 6¹ lõike 3 kohaselt annab Keskkonnaamet eelhindangu arendaja esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ning eeldatavast keskkonnamõjust. Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 6¹ lõike 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded“ (*määrus nr 31*).

Keskkonnaamet on eelhindangu andmisel kasutanud järgmisi materjale:

1. Kirikla kruusakarjääri keskkonnaloa taotlus, sh KeHJS § 6¹ lõike 1 kohane teave;
2. Maa- ja Ruumiameti geoportaali kaardirakendused;
3. Harju maakonnaplaneering 2030+ (kehtestatud riigihalduse ministri 09.04.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/78);
4. Saue valla üldplaneering (kehtestatud Saue Vallavolikogu 28.06.2021 otsusega nr 40);
5. Metsaregister;
6. „Taotletava Kirikla kruusakarjääri ja lähiala linnustiku ning kuklaste inventuur 2024“, Linnuekspert OÜ (registreeritud KOTKAS-s 05.12.2024 numbriga DM-124698-38)

3.1. Kavandatav tegevus

3.1.1. Tegevuse iseloom ja maht

Taotletav Kirikla kruusakarjäär asub Harju maakonnas Saue vallas Kohatu külas riigile kuuluval kinnistul Kernu metskond 15 (katastritunnus 29701:006:0425, registriosa nr 12166150), mille riigivara valitseja on Kliimaministeerium ja volitatud asutus Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK). Tegemist on uue mäeeraldisega, mille pindala on 2,95 ha ja teenindusmaa pindala on 5,88 ha. Taotletav mäeeraldis hõlmab Kirikla lubjakivimaardla (registrikaart nr 0983) ehituskruusa aktiivse tarbevaru plokki 3 täielikult. Mäeeraldisega seotud varukogused on järgmised: ehituskruusa aktiivne tarbevaru on 79 tuh m³ ja kaevandatav varu 77,4 tuh m³.

Maavara kasutusalaadeks on teede- ja üldehitus. Kaevandamise keskmiseks aastamääraks taotletakse 13 tuh m³. Keskkonnaloa kehtivusajaks taotletakse 7 aastat ja kaevandatud ala korrastatakse metsamaaks.

Mäenduslikud kaevandamistingimused on head. Katendi paksus on mäeeraldisel suhteliselt väike (keskmiselt 0,4 m). Kogu mäeeraldisega seotud varu asub ülalpool põhjaveetasel, maavarakihi keskmine paksus on 2,7 m. Alal paikneb mahajäetud vana kruusa-liiva kaevandamise koht (suurusega 60 × 25 m). Varu saab kogu karjääri alal kaevandada ühes astmes. Kasuliku kihi paksus võimaldab maavara väljata ühe astanguga ning see on võimalik väljata nii ekskavaatori kui ka frontaallaaduriga. Kaevis laetakse purustus-sorteerimissõlme või otse kallurile ning transporditakse karjäärist välja.

Mäeeraldisele on hea ligipääs mööda RMK hallatavat Kirikla-Kohatu kruuskattega metsateed nr 2970220, mis liitub Kernu-Kohila riigiteega nr 11220. Transpordiamet on 15.06.2023 kirjaga nr

7.1-7/23/13434-2 (registreeritud KOTKAS-s 15.06.2023 numbriga DM-124698-10) esitanud tingimused, et väljaveoks kasutada soovitatav ristumiskoht riigitee 11220 Kernu-Kohila km-1 2,525 tuleb rekonstrueerida ning samuti ette näha kohaliku Kirikla-Kohatu tee viimine tolmuva katte alla vähemalt riigitee kaitsevööndi (30 m ulatuses). Transpordiameti esitatud tingimuste loale kandmise põhjendatust otsustas Keskkonnaamet kaaluda, kuivõrd taotletaval karjääril ja selle teenindusmaal puudub kattuvus viidatud riigitee Kernu-Kohatu kaitsevööndiga.

Saue Vallavolikogu on 15.08.2023 otsuses nr 38 esitanud loa andmisega nõustumisel muu hulgas tingimused, mille kohaselt tuleb *kaevandamisala teenindav väljaveotee planeerida Kirikla kruusakarjääri lõuna osast Kirikla-Kohatu teele (nr 2970220) suunaga 11220 Kernu-Kohila teele ning et kaevandaja on kohustatud säilitama heakorra Saue vallale kuuluva Kirikla-Kohatu tee (nr 2970220) osal, mida kasutatakse karjäärist väljaveo teena*. Keskkonnaamet kavandas nimetatud tingimused lisada keskkonnaloa kõrvaltingimusteks, kuna ettevõtte on nende täitmisega nõustunud.

Saue Vallavolikogu on KMH eelhinnangu ja keskkonnaloa eelnõule arvamust andes teinud 27.02.2025 otsuse nr 5 (registreeritud KOTKAS-s 28.02.2025 numbriga DM-124698-47) ning selles märkinud, et nõustub eelnõudega ja KMH algatamata jätmisega järgmistel tingimustel:

1. kehtima jäävad kõik Saue Vallavolikogu varasemad seisukohad ja tingimused loale;
2. karjääri tööaeg on esmaspäevast reedeni kella 8.00–17.00;
3. keskkonnaloale märgitakse täiendavaks tingimuseks, et peale keskkonnaloa väljastamist on ettevõtte kohustatud kooskõlastama kaevandusprojekti kohalikus omavalitsuses enne kaevandustegevuse alustamist;
4. väljaveoks kasutada soovitatav ristumiskoht riigitee 11220 Kernu-Kohila km 2,525 rekonstrueeritakse Transpordiameti poolt väljastatavatele nõuetele vastavaks ning samuti viiakse Kirikla-Kohatu tee tolmuva katte alla vähemalt riigitee kaitsevööndi (30 m) ulatuses enne kaevandustegevuse alustamist;
5. Keskkonnaamet täpsustab keskkonnaloale märgitud tingimust nr 10, millal ning mil viisil kuklasepesade ümberasustamine toimub.

RMK märkis 20.01.2025 kirjas nr 3-1.1/2023/3910 (registreeritud KOTKAS-s 20.01.2025 numbriga DM-124698-44), et viidatud Kirikla-Kohatu tee nr 2970220 ei kuulu Saue valla omandisse, vaid on riikliku teeregistri andmetel RMK hallatav metsatee. Seega tuleb keskkonnaloa saajal sõlmida tee kasutamiseks leping RMK-ga ning Transpordiameti nõutud ristmiku ümberehitamise projekt kooskõlastada RMK-ga. Lisaks juhtis RMK tähelepanu, et viidatud standard (EVS 939-1:2020 „Puittaimed haljastuses“) ei sisalda mingeid juhiseid karjääride taasmetsastamiseks. RMK hinnangul tuleb riigimaa taasmetsastamisel lähtuda metsaseadusest ja selle alamaktidest. RMK soovitus konkreetse ala taasmetsastamiseks on männi istutus hariliku männi seemikutega, mille kõrgus on vähemalt 8 cm ja istutustiheduseks 3200 tk/ha. Kaevandamisala korrastamisprojekti soovib RMK kooskõlastada.

Eeltoodu alusel tuleb väljaveotee kasutamist ja ala korrastamist reguleerivate kõrvaltingimuste sõnastust ja olemust täpsustada lähtuvalt tee- ja maaomaniku (RMK) nõuetest. Keskkonnaamet saab arvestada Saue Vallavolikogu otsustes nr 38 ja 5 esitatud nende tingimustega, mis ei lähe

vastuollu õigusaktidega ega omandiõigusega. Kõrvaltingimuste sõnastust on põhjendatud eelhinnangu teemakohastes punktides ning nende sõnastust täpsustatakse vajadusel keskkonnaloa andmise korralduses.

Enne kaevandamistegevusega alustamist tuleb mäeeraldisel raadata mets ja võsa, juurida kännud ning teiseldata kattekiht (sh muld), mille kogus on hinnanguliselt 11,6 tuh m³. Kattekiht (hinnanguliselt kasvukiht mahuga 3,5 tuh m³ ning moreen mahuga 8,1 tuh m³) kooritakse ja vallitatakse mäeeraldisel teenindusmaale.

Mullast koosnevaid valle kasutatakse hiljem mäeeraldisel põhja ja nõlvade korrastamiseks. Muld ladustatakse ca 3 m kõrgustesse aunadesse ning nende bioloogilise aktiivsuse säilitamiseks aunasid ei tihendata. Mulla koorimine ja vallitamine toimub reeglina kuival aastaajal mulla loodusliku niiskuse juures. Tagamaks auna geotehnilist stabiilsust, silutakse auna pealispind ja küljed. Mulla vallitamisest tuleb jälgida, et ei toimuks segunemist teiste materjalidega.

Mäetööde läbiviimisel tuleb kogu karjääri ulatuses selle külgedele jätta lauged nõlvad ehk nõlvatervikud, arvestades kaevandatava materjali loomuliku varisemise nurka (püsinõlvust). Sellest tulenevalt väheneb kaevandatava varu kogus nõlvaterviku võrra. Mäeeraldisel nõlvade kujundamine teostatakse paralleelselt kaevandamisega. Taotletava ala piires levib ülalpool põhjaveetasel asuv kruus, mille ohutuks püsinõlvuseks on valitud 1:1,4 (kallakus ~36°). Saue Vallavolikogu on 15.08.2023 otsuses nr 38 esitanud loa andmisega nõustumisel muu hulgas tingimuse, mille kohaselt tuleb *kaevandamisala nõlvad kujundada lauged, et mitte takistada loomade loomulikke liikumisi looduses*. Saue Vallavolikogu tingimus kavandatakse lisada antava keskkonnaloa kõrvaltingimuseks, kuna ettevõtte on selle täitmisega nõustunud.

Kaevandamise keskmiseks aastamääraks on kavandatud 13 tuh m³, mille tulemusena varu ammendub hinnanguliselt kuue aastaga ning mäeeraldisel teenindusmaa korrastamise lõpetamiseks on planeeritud täiendavalt üks aasta. Kaevandamise keskmine aastamäär ei kohusta loa omanikku karjäärist vastavat kogust materjali aasta jooksul kaevandama. Reaalsed karjääris kaevandatavad varu kogused aasta lõikes sõltuvad kaevandamisloa omaniku tööplaanidest ja materjali vajadusest. Tegemist on pigem väikese projektikarjääriga, mille mahud ei ole suured (võrdluseks, 2,95 ha suuruse Kirikla kruusakarjääri kogu kaevandatav maht on 77,40 tuh m³, kuid Pärnus asuvast 86 ha suurusest Potsepa liivakarjäärist kaevandatakse ühes kvartalis keskmiselt 30-50 tuh m³).

Enne kaevandamise alustamist tuleb koostada kaevandamisprojekt, milles määratakse täpsem kaevandamise tehnoloogia ja mäetööde ajaline ning ruumiline areng. Pärast varu ammendamist tuleb kaevandatud maa korrastamiseks koostada korrastamisprojekt. Võttes arvesse ala (hüdro)geoloogilisi tingimusi, on Kirikla kruusakarjääris soodsad tingimused kaevandatud ala korrastamiseks metsamaaks. Ala tehniline korrastamine on otstarbekas teha paralleelselt mäetöödega. Mäeeraldisel perimeetrile jäävad nõlva hoidetervikud tuleb kaevandamise käigus tasandada nõlvusele vähemalt 1 : 1,4. Kaevandatud maa tehnilisel ja bioloogilisel korrastamisel on kogu mahus (11,6 tuh m³) võimalik kasutada mäeeraldiselt eemaldatud katendit.

Saue Vallavolikogu on 15.08.2023 otsuses nr 38 esitanud loa andmisega nõustumisel muu

hulgas tingimused, mille kohaselt peab *kaevandamine toimuma järk-järgult, alustades ala lõunaosast ning kaevandamisala taastamisprojektis tuleb ette näha metsa istutus vastavalt EVS standardile (EVS 939-1:2020) „Puittaimed haljastuses“*. Saue Vallavolikogu tingimus järk-järguliseks kaevandamiseks kavandatakse lisada antava keskkonnala kõrvaltingimusteks, kuna ettevõtte on nende täitmisega nõustunud. Korrastamisel standardi „Puittaimed haljastuses“ kasutamist nõuda ei saa, kuna maaomaniku (RMK) hinnangul tuleb riigimaa taasmetsastamisel lähtuda metsaseadusest ja selle alamaktidest.

3.1.2. Tegevuse seosed asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ning lähipiirkonna praeguste ja planeeritavate tegevustega

Saue valla kehtiva üldplaneeringu kohaselt kattub taotletav määraldis osaliselt nii rohevõrgustiku kui miljööväärtusliku maastikualaga, juhtotstarvet ei ole määratud. Määratlemata juhtotstarbega aladel kehtivad hajaasustusega alade maakasutus- ning ehitustingimused.

Üldplaneeringu seletuskirjas on toodud, et *.../uute karjääride rajamisel tuleb arvestada kaevandamise ning sellega kaasneva keskkonnamõjuga vastavalt KeHJS-le. Käsitletavateks teemadeks on muuhulgas võimalik veerežiimi muutumine, uute väljaveoteede ehitamine või olemasolevate ümberehitamine ja nende sidumise võimalikkus riigimaanteega ning tekkiva mõju, eelkõige liiklusohutuse, selgitamine jms. Alade kaevandamisjärgne kasutamine kavandada puhkealadena, maatulundusmaana vm antud asukohta sobiva kasutusviisiga.../*. Käesolev eelhinnang koostatakse vastavalt KeHJS § 6 lõikes 2 punktis 2, § 6¹ lõigetes 3 ja 5 ning § 11 lõigetes 2 ja 4 sätestatule.

Rohelise võrgustiku kohta on üldplaneeringus toodud, et *.../maavara kaevandamislubade taotlemine ja väljaandmine rohelise võrgustiku alal toimub õigusaktides sätestatud korras ja tingimustel, arvestades muuhulgas ka rohelise võrgustiku funktsioneerimise tagamise vajadusega (sh tuumaladel vähemalt 90 % looduslike alade osatähtsuse säilitamisega)...*

Taotletav Kirikla kruusakarjäär kattub osaliselt rohevõrgustikuga. Saue Vallavolikogu on oma 15.08.2023 otsuses nr 38 toonud välja, et karjääri avamisel säilib rohekoridorist 700 m laiune metsamaa ala, millega on tagatud loomade liikumine ja rohekoridori toimimise säilimine. Ettevõtte on vallale saadetud kirjas andnud mõista, et kaevandamisel saab rakendada leevendusmeetmeid negatiivse mõju vähendamiseks rohevõrgustiku alal ning on välja pakkunud järgmised meetmed:

- karjääri osaline korrastamine, mille käigus tuleb arvestada rohekoridori liikide vajadusi;
- karjääri nõlvad tuleb hoida laugetena, mis tagab eelkõige suuremate metsloomade ohutu liikumise karjääri alal;
- erinevate looma või lindude paaritumis- ja pesitsusajale seatud piirangud, näiteks lindude pesitsusajal mürarikaste tööde (purustamine, sõelumine) tegemise vältimine.

Ettevõtte on kirjutanud, et loomadele ja taimedele tuleb tagada vajalikud leviku- ja liikumisteed korrastamise käigus. Karjääri ala taastamisel tuleb arvestada rohekoridori looma- ja taimeliikide

leviku ja liikumisteede ning -aladega. Täiendavalt tuleb arvestada, millised on rohekoridori liikidele vajalikud tingimused. Korrastamisel saab kaaluda ala muutmist ka osaliselt puhke- ja virgestusalaks, sarnaselt RMK poolt loodud aladega, minemata vastuollu üldplaneeringuga seatud rohevõrgustiku ala ja miljööväärtusliku maastiku kaitsetingimustega. Ettevõtte pakutud meetmete rakendamise vajalikkust kaalutletakse käesoleva eelhinnangu punktides, mis on asjakohases seoses kirjeldatava meetmega.

Harju maakonnaplaneeringu kohaselt on maavarade kaevandamise üldised tingimused, sh maardlate ja maavaravaru kaevandamisest mõjutatud alade kasutustingimustes ära toodud alljärgnev:

- *Maardlate kasutuselevõtul tuleb vältida võimalusel alasid, mis asuvad väärtuslikel põllumajandusmaadel, väärtuslikel maastikel, rohelises võrgustikus ja linnade puhkealadena määratud linnade rohevööndis. Juhul, kui nimetatud aladel on kaevandamine majanduslikult otstarbekas, tuleb kaaluda eelnevalt kaasnevaid mõjusid väärtuslikele maastikukomponentidele.*
- *Väärtusliku põllumajandusmaa, väärtusliku maastiku, rohelise võrgustiku ja linnade rohevööndi toimimise tagamisega tuleb arvestada kaevandamisloale tingimuste seadmisel, korrastamistingimuste andmisel ja nende alusel korrastamisprojekti koostamisel. Vajadusel tuleb lisada kaevandamisloale tingimused leevendavate meetmete rakendamiseks.*
- *Kasutuselevõetud maardlates tuleb varud maksimaalselt ammendada ning alad majandustegevuse lõppemisel korrastamisprojekti abil korrastada, et võimaldada maade edasist kasutust kas põllu- või metsamaana, puhkeala või ehitusalana.*
- *Turba kaevandamiseks tuleb eelistada juba kuivendusest rikutud alasid.*

Taotletav Kirikla kruusakarjäär ei asu väärtuslikel põllumajandusmaadel ega linnade puhkealadena määratud linnade rohevööndis. Kirikla kruusakarjääri mäeeraldist ja mäeeraldise teenindusmaad katab mets (mänd, kuusk ja kask). Saue Vallavolikogu 15.08.2023 otsuses nr 38 on kirjeldatud, et kehtiva üldplaneeringu kaardi kohaselt katab taotletavat Kirikla kruusakarjääri ala osaliselt mets, millest miljööväärtuslikule alale jääv osa (metsaregistri andmetel kvartal WR049, eraldis 17 ja 21) on inventeeritud 03.12.2021. Osaliselt on raiutud metsa veel Kirikla-Kohatu tee ääres ca 1 ha suurusel alal (kvartal WR049, eraldis 12, inventeeritud 29.11.2018) ning keskosas ca 1,3 ha ulatuses (kvartal WR049, eraldis 7, inventeeritud 01.01.2016). Eraldistel 17, 21 ja 12 on teostatud metsa istutus ning samuti on toimunud metsa looduslik taastumine (kasvab lehtpuuvõsa, roopad on vaevu märgatavad). Looduslike aladena käsitletakse Saue valla üldplaneeringus vähese inimõjuga alasid.

Lähimad hooned asuvad taotletavast mäeeraldisest ca 450 m kaugusel läänes Keldima (katastritunnus 29701:006:0395) ja Kaskemäe (katastritunnus 29701:006:0394) kinnistutel ning 300 m lõunas Kuusemetsa kinnistul (katastritunnus 72601:001:1210). Kuusemetsa kinnistu jääb 11220 Kernu-Kohatu teest lõuna suunas ning puhverala planeeritava kaevandamisalaga moodustab mõlemal pool teed asuv metsaala. Kaskemäe ja Keldima kinnistute ja kaevandamisala vahele jääb osaliselt põllu- ning metsamaa.

Kaskemäe ja Keldima kinnistutele on ligipääs tagatud Keldima kinnistu lõunapoolsest küljest, mida planeeritavat karjääri teenindav transport ei kasutaks. Karjäärist põhja poole jäävatele kinnistutele on ohutu ligipääs tagatud Koplisauna-Rohuaia teed mööda (tee nr 2970222), mis

suundub 4 Tallinn- Pärnu- Ikla tee L60 peale.

Kaevandamisel veetaseme alandamist ei toimu ning varu väljatakse maksimaalses võimalikus mahu. Häiringute (müra, tolm) leevendamiseks tuleb kasutusele võtta vajalikud leevendusmeetmed, mis sätestatakse keskkonnanaloo kõrvaltingimustes.

Ümbruskonna maad on valdavalt kasutuses maatulundusmaana – põllu- ja metsamaana. Tegemist on hajaasustusega st piirkonnas esineb üksikuid majapidamisi. Suurtööstusi lähipiirkonnas ei ole. Lähimateks küladeks on Kohatu, Kernu, Kirikla, Lümandu ja Haiba, mis jäävad 5 km raadiusesse.

Taotletav Kirikla kruusakarjäär asub Rapla maakonna vahetus läheduses ning lähimad killustikku tootvad karjäärid jäävad 5 – 15 km kaugusele. Keskkonnanaloo taotluses on kirjeldatud, et arvestades Harju- ja Raplamaa planeeritud ehitusmahtusid, suureneb maakondade ehitusmaavarade vajadus lähiaastail hüppeliselt ning vajaliku ehitus- ja täitematerjali mahu tagamiseks on oluline kasutusele võtta uusi ehitusmaavarade leiukohti. Väljatavate maavarade kasutamine karjääride vahetus läheduses asuvatel ehitusobjektidel aitab minimeerida materjali transpordist tulenevat negatiivset keskkonnamõju ning vähendada objektide ehitusmaksumusi.

Saue Vallavolikogu otsuses on kirjeldatud, et ettevõttele on saadetud 20.06.2023 täiendav päring, et saada selgitusi kruusakarjääri avamise vajalikkuse kohta ning täpsustada riigi huvi. Ettevõtte vastas 26.06.2023 kirjaga, milles põhjendas eeldatavat riigi huvi ja kruusakarjääri avamise vajalikkust järgmiselt: „*Taotletav Kirikla kruusakarjäär asub soodsas asukohas, arvestades suuri taristuprojekte. Eesti on võtnud kohustuseks ehitada põhimaanteed nr 2 Tallinna-Tartu-Võru-Luhamaa ja nr 4 Tallinna-Pärnu-Ikla maanteed neljarealisteks (2+2) aastaks 2030. Taotletav Kirikla kruusakarjäär jääb ca 7 km kaugusele mööda veoteid järgmisest Tallinn-Pärnu-Ikla põhimaantee võimalikust 2+2 või 2+1 ehitamise teelõigust. Samuti asub Kirikla kruusakarjäär ca 15 km kaugusel Rail Baltic raudteetrassist, mille põhitrass ja enamused maanteeviadukte on alles välja ehitamata. Näiteks on hetkel hankes „Rail Baltica Raplamaa põhitrassi raudteetaristu I etapi ehitustööd“ (sh Kohila liiklussõlm), mille põhiline ehitusaeg jääb aastasse 2024 kuni 2025. Hanke eeldatav vajaminev täitematerjalide maht on üle 1,1 milj m³. Võrdluseks tulevase Kirikla kruusakarjääri taotletav kaevandatav varu on 77,4 tuh m³. Kirikla kruusakarjäär oleks üks lähemaid karjääre Kohila liiklussõlmele.*“

Kirikla kruusakarjääri avamine ei piira ümbruskonna põllumaad kasutamist ega metsa hooldamist ja kasvatamist.

Eeltoodust lähtuvalt ei ole kavandatav tegevus vastuolus strateegiliste planeerimisdokumentide ja kehtivate õigusaktidega.

3.1.3. Ressursside, sealhulgas loodusvarade (nagu maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, näiteks loomastik ja taimestik) kasutamine

Kirikla kruusakarjääris katab kasulikku kihti katend kogumahuga 11,6 tuh m³ (hinnanguliselt kasvukiht mahuga 3,5 tuh m³ ning moreen mahuga 8,1 tuh m³). Kaevandamise

ettevalmistamiseks tuleb katend esmalt mäeeraldiselt koorida. Katendi keskmine paksus on 0,4 m. Katend kooritakse ja vallitatakse mäeeraldisel teenindusmaale, täpsed tingimused ja asukohad määratakse kaevandamise projektis, mis koostatakse pärast keskkonnanõu saamist. Mullakiht vallitatakse kuni 3 m kõrgustesse aunadesse – säilitamiseks mulla bioloogilist aktiivsust, ei tohi aunasid tihendada.

Teadaolevalt on eemaldatav katend saastumata pinnas, seega on eeldatavalt välistatud õhu ja vee kaudu eralduvate saasteainete teke ja levik. Kirikla kruusakarjäär korrastatakse metsamaaks ning eemaldatav katend kasutatakse kogumahu ala korrastamisel. Vajadusel tuleb täiendavalt materjali juurde tuua või ülejääv osa võõrandada.

Kasulikuks kihiks on ehitusliivale ja ehituskruusale vastav materjal. Ehitusliivale vastava materjali paksus on puuraukude andmeil kuni 3,2 m ja ehituskruusale vastava materjali paksus on kuni 2,3 m, kasuliku kihi keskmine paksus on 2,7 m. Kuna alal levib kruus-liiv, siis oli uuringutega soov tuvastada materjali olemasolu, mille kvaliteetsema materjali lõimistegur $C_u > 3$ ja pisut halvema kvaliteediga materjalil $C_u > 2$ (Kirikla uuringuruumi geoloogilise uuringu loa taotlus). Lõimisteguri kvaliteedinäitaja mängib olulist rolli materjali tihenemisel teedehituses. Lõimistegur näitab pinnase koostise lõimise ebaühtlust – mida suurem on C_u , seda ebaühtlasem pinnas. Ehituskruusa plokki 3 aT keskmiste näitajate järgi on tegu on väga ebaühtlase terakoostisega materjaliga ja ainult liivaosa lõimistegur on 5 (ebaühtlane terakoostis), seega vastab moodustatud plokki materjali lõimistegur tellija esitatud nõuetele. Kruusast saadud killustiku purunemiskindluse Los Angelese tegur on 33 ehk purunemiskindluse kategooria on LA₃₅. Vastavalt kruusa purunemiskindlusele sobib Kirikla kruusakarjääri kruusast saadav killustik teelustesse alakihtidesse, kus liikumissagedus on kuni 8000 autot ööpäevas.

Kaevandatava maavara kogus on 77,4 tuhat m³, mis asub kogumahu ülapiiril põhjaveetasel.

Karjääride rajamisel ja nende töötamise jooksul maastikupilt muutub ja looduslik mitmekesisus paratamatult väheneb. Mäeeraldisel olev taimekooslus hävib, kuid hilisema korrastamise käigus rajatakse alale metsamaa, mille tulemusena tekivad uued kooslused. Saue Vallavolikogu on esitanud loa andmisega nõustumisel muu hulgas tingimused, mille kohaselt tuleb *kaevandamisala korrastada paralleelselt kaevandamistegevusega järk-järguliselt, et vähendada rohekoridorile levivaid häiringuid (tolm, müra ja loomade liikumisteede hävimine) ning taotleda korrastamistingimused Saue Vallavalitsuselt kohe peale keskkonnanõu väljastamist*. Saue Vallavolikogu tingimus kaevandamisala korrastamiseks paralleelselt kaevandamistegevusega kavandatakse lisada antava keskkonnanõu kõrvaltingimuseks, kuna ettevõtte on selle täitmisega nõustunud. Kehtivatest õigusaktidest tulenevalt annab korrastamistingimused Keskkonnaamet, küsides selleks ka kohaliku omavalitsuse üksuse arvamust. Seega ei saa lisada korrastamistingimuste küsimise nõuet keskkonnanõule, kuivõrd korrastamistingimuste andmise kord on reguleeritud seadusega.

Taotluse esitamise seisuga, s.o 05.06.2023 ei olnud kaitsealuste liikide elupaiku ega leiukohti mäeeraldisel ja teenindusmaa alale registreeritud. Menetluse käigus tekkis vajadus teostada taotletava karjääri asukoha piirides inventuur, tuvastamiseks alal leiduda võivaid raopesi ning

kuklaste pesi. Keskkonnaameti 06.03.2024 kirjas nr DM-124698-34 esitatud lähteülesande alusel teostas välitööd ning koostas inventuuri aruande Linnuekspert OÜ („Taotletava Kirikla kruusakarjääri ja lähiala linnustiku ning kuklaste inventuur 2024“). Viidatud töö tulemusena ei leitud taotletava karjääri piirides ühtki raopesa, kuid leiti ja piiritleti III kaitsekategooria linnuliikide muusträhni ja laanepüü leiukohad. Nimetatud leiukohad on kantud Eesti Looduse Infosüsteemi EELIS vastavalt koodidega KLO9135483 ja KLO9135482.

Samuti leiti kokku 7 kuklasepesa, millest neli oli osaliselt rüüstatud, kolm neist vaatamata sellele siiski kuklaste poolt asustatud ning ülejäänud kolm olid kuklaste poolt aktiivses kasutuses. Olemasolevad kuklaspesad tuleb teiselaldada enne raietegevust. Saue Vallavolikogu on otsuses nr 5 toonud välja, et pesad tuleb ümber asustada, mitte ainult üksi teisaldada ning tingimuses tuleb ära märkida, millal ja mil viisil seda teha tuleb. Kuklasepesade säilimine sõltub suuresti selle teisaldamise viisist ning ajast. Pesa kolimiseks on parim aeg märtsis ja aprillis ehk siis, kui sipelgad kogunevad paksu kihina pesa peale end soojendama. Kuklaste uus kodu peab olema okaspuumetsas, mida lähiaastatel ei ähvarda maha võtmine.

Kuklaste ümberasustamiseks on vaja esitada taotlus, mis peab vastavalt Vabariigi Valitsuse 15.07.2004 määrusele nr 248 „Kaitsealuse liigi isendi ümberasustamise kord“ sisaldama järgnevat infot :

Kaitsealuse loomaliigi isendi (sealhulgas kuklasepesa) ümberasustamise loa saamiseks esitab ümberasustamisest huvitatud isik (edaspidi *ümberasustaja*) kohti, kust isendeid ümber asustada kavatsetakse, järgsele keskkonnateenistusele kirjaliku loa taotluse, milles on järgmised andmed:

- 1) loomaliigi nimetus ja võimalusel isendite arv;
- 2) ümberasustamise põhjendus;
- 3) selle kohti, kust loom ümberasustamiseks võetakse, kirjeldus;
- 4) ettepanek ümberasustamise piirkonna või kohti kohta, kuhu loom tuleb ümber asustada;
- 5) kui ümberasustaja ei ole punktis 3 nimetatud kohti hõlmava maaüksuse omanik, lisatakse vastava maaomaniku või valdaja arvamus.

Eeltoodu alusel asub Keskkonnaamet seisukohale, et kuna kuklaste ümberasustamiseks tuleb lähtuvalt kehtivast õigusaktist esitada nõuetekohane taotlus ning ümberasustamise loa juurde lisatakse ka täpsemate suunistega juhend, ei ole vajadust seda täpsustada kõrvaltingimusega. Keskkonnaamet nõustub kõrvaltingimusele lisama, et pesade ümberasustamiseks tuleb loa omajal esitada loa andjale Vabariigi Valitsuse 15.07.2004 määruse nr 248 „Kaitsealuse liigi isendi ümberasustamise kord“ kohane taotlus.

Raadamisel ja katendi koorimisel tuleb muu hulgas arvestada looduskaitseseaduse (LKS) § 55 lõikes 6¹ sätestatuga, kuna pesade ja munade tahtlik hävitamine ja kahjustamine, pesade kõrvaldamine, samuti lindude tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal, on keelatud aastaringelt. Viidatud säte kehtib keskkonnaloa omajale sõltumata sellekohase tingimuse kandmisest loale. LKS ega MaaPS ei kohusta kõrvaltingimust seadma ning keskkonnaloa andmist ei välista vastava kõrvaltingimuse puudumine. Ekspert on inventuuri aruandes toonud välja, et paljunemise ja poegade kasvatamise perioodiks ehk pesitsusajaks on tavalinnustikul üldkäsitluses periood 15.04 –15.07. Nii muusträhni kui laanepüü ja ka paljude

teiste liikide vajadusi arvestab paremini laiem käsitus perioodiga 15.03 – 15.08. Seega on ekspert leidnud, et igasugused avamistööd (võsa eemaldamine, raadamine, materjali väljavedu, pinnase koorimine jms), mis praegust elupaika muudavad, peavad toimuma Kirikla kruusakarjääri mäeeraldisel vaid väljaspool pesitsusaega ehk perioodil 16.08-14.03. Kasutusaegseid ajalisi tegevuspiiranguid linnustiku seisukohast ei ole.

Eeltoodu alusel täiendab Keskkonnaamet antavale keskkonnaloale kantavat kõrvaltingimust nr 10 ja sõnastab selle järgmiselt: *Metsaraie, raadamine ja katendi (pinnase) koorimine mäeeraldisel ning selle teenindusmaal ei ole lubatud lindude pesitsus- ja poegade üleskasvatamise ajal vahemikus 15.03-15.08. Olemasolevad kuklaspesad tuleb ümber asustada enne raietegevust. Pesade ümberasustamiseks esitada loa andjale Vabariigi Valitsuse 15.07.2004 määruse nr 248 „Kaitsealuse liigi isendi ümberasustamise kord“ kohane taotlus.*

Kirikla kruusakarjääri korrastamistöödega saab alustada tehnoloogiliselt esimesel võimalusel ning suurema osa nõlvadest kujundada juba kaevandamise käigus. Korrastamisel tuleb karjääri küljed kujundada nii, et oleks tagatud maa ohutu ja otstarbekas taaskasutamine ning maastiku üldilme oleks esteetiliselt vastuvõetav. Taotletava ala piires levib ülalpool põhjavee taset asuv kruus, mille ohutuks püsinõlvuseks on valitud 1:1,4 (kallakus ~36°). Karjääri ala korrastatakse metsamaaks pindalaga 5,88 ha. Korrastatud metsamaal ei tohi põhjaveetase tõusta kõrgemale kui 0,7 m sügavuseni korrastatud maapinnast. Karjääri nõlvadele ja põhjale laotatakse alalt varem kooritud kattedepinnas mahus ca 11,6 tuh m³.

3.1.4. Tegevuse energiakasutus

Peamised energiatarbijad karjääri avamise järgselt on karjääris töötavad seadmed ja masinad. Energiat kulub ettevalmistustöödeks (piiride märkimine, kõrghaljastuse eemaldamine, katendi eemaldamine), maavara kaevandamiseks, kaevise laadimiseks transpordivahenditele ja vajadusel veoks mobiilsesse purustus- ja sorteerimissõlme, samuti sõlme käitamiseks. Kogu mäeeraldisega hõlmatav varu on veepealne ning puudub vajadus karjäärist vee väljapumpamiseks ja põhjaveetaseme alandamiseks, seega selleks energiat ei kulutata.

Taotletavale Kirikla kruusakarjääri mäeeraldisele on hea ligipääs mööda kohalikku 2970220 Kirikla-Kohatu kruuskattega teed, mis liitub 11220 Kernu-Kohila riigiteega. Transpordiamet on esitanud tingimused, et väljaveoks kasutada soovitav ristumiskoht riigitee 11220 Kernu-Kohila km 2,525 tuleb rekonstrueerida ning samuti ette näha kohaliku Kirikla-Kohatu tee viimine tolmuva katte alla vähemalt riigitee kaitsevööndi (30 m ulatuses). RMK on esitanud nõude, et ristmiku ümberehitamise projekt tuleb kooskõlastada RMK-ga. Saue Vallavolikogu on esitanud loa andmisega nõustumisel muu hulgas tingimused, mille kohaselt tuleb kaevandamisala teenindav väljaveotee planeerida Kirikla kruusakarjääri lõuna osast Kirikla-Kohatu teele (nr 2970220) suunaga 11220 Kernu-Kohila teele ning et kaevandaja on kohustatud säilitama heakorra Kirikla-Kohatu tee (nr 2970220) osal, mida kasutatakse karjäärist väljaveoteena. Seega kulub energiat ristmiku rekonstrueerimiseks, tee korrashoiuks ja tolmuva katte alla viimiseks.

3.1.5. Tegevusega kaasnevad tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra,

vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Maavara kaevandamisega mõjutatakse alati suuremal või vähemal määral looduskeskkonda. Kirikla kruusakarjääris kaevandamisel on peamisteks keskkonda mõjutavateks teguriteks maastikupildi visuaalne muutumine, müra, õhusaaste ja võimalik mõju põhjaveele.

Pinna- ja põhjavesi

Pinnakatte moodustavad glatsiofluviaalsed setted (veerised ja munakad, kruus, liiv) ning selle lamamiks olevad glatsiaalsed setted (saviliivmoreen). Kvaternaarised piirkonnas praktilist tähtsust veevarustuses ei oma, kuna on õhukesed ning paiknevad veetasemest kõrgemal. Vahetult pinnakatte all levivad Nabala ja Rakvere lademete erineva savikusega lubjakivid moodustavad siin maapinnalt esimese aluspõhjalise veekihi – Siluri-Ordoviitsiumi veekompleksi. Nabala-Rakvere veekiht on peamiseks veevarustusallikaks piirkonnas.

Uuringute käigus mõõdetud põhjavee tase jääb puuraukude andmetel absoluutkõrgustele 48,32 m kuni 51,25 m, keskmiselt 50,05 m. Põhjavee tase langeb idast läände ja edelasse. Üldine põhjavee voolusuund piirkonnas, arvestades ka keskkonnaregistrisse kantud tarbepuurkaevude andmeid, on idast läände. Veetasemete sesoonne kõikumine aastaringselt võib olla ~2 m.

Taotletavas Kirikla kruusakarjääris levivad liivad ja kruusad moodustavad aktiivse tarbevaru plokki 3, mis jääb kogu mahus põhjavee tasemest kõrgemale. Aktiivse tarbevaru plokki 1 moodustavad lubjakivid, mis jäävad põhjavee tasemest kõrgemale. Ploki 1 lamamiks on võetud keskmine põhjavee taseme abs kõrgus 50,05 m. Ploki 2 varu moodustavad veetasemest sügavamale jäävad lubjakivid, mis on hinnatud passiivseks. Taotletava mäeeraldisega ei hõlmata lubjakivi aktiivse tarbevaru plokkide ning seda ei kaevandata.

Taotletava karjääri alal kraave ei ole. Lähim vooluveekogu, Vasalemma jõgi jääb minimaalselt 2 km kaugusele loodesse. Põhjavee tasemest kõrgemal asuva kruusa (plokk 3) kaevandamiseks põhjavee taset alandada pole tarvis.

Katendi koorimise tõttu suureneb kogu alal otse põhjavette infiltreeruva vihmavee osatähtsus. Alalt eemaldatakse mullakiht, mis täidab olulist osa sademevee sidumisel. Kui enne katendi eemaldamist osa sademeveest omastavad taimed ja osa mullas seotud veest aurustub, siis kasvukihi eemaldamisel on karjäärialal infiltratsioon kiirendatud ja suurem kogus sademeveest jõuab põhjavette.

Maavara kaevandamine karjääris avaldab mõju pinna- ja põhjavee tasemele ning piirkonna veerežiimile eelkõige siis, kui põhjavee tasemest allpool oleva maavara kaevandamisel alandatakse (pumbatakse vett välja ja/või suunatakse kraavide abil isevoolselt suublaks olevasse veekogusse) karjääris veetasest või veetase alaneb väljatava maavara mahu arvel. See toob kaasa põhjavee taseme alanemise ja alanduslehtri välja kujunemise karjääri ümbritseval alal. Selline põhjavee taseme alanemine muudab omakorda põhjavee liikumise dünaamikat karjääri mõjualas, kuna karjääris veetase alaneb ning selle tulemusena liigub vesi karjääri suunas, kuni veetase karjääris ja ümbritseval alal on ühtlustunud. Karjääri koguneva vee suunamine eesvoolu muudab suublaks oleva vooluveekogu veerežiimi, suurendades selle vooluhulka. Kuna

taotletava Kirikla kruusakarjääriga hõlmatav maavara paikneb täies ulatuses ülalpool põhjavee taset, puudub vajadus vee ärajuhtimiseks või väljapumpamiseks ja seega puudub mõju ka eesvooludele.

Eeltoodu kokkuvõtteks, kaevandamise lubamine taotletud ulatuses eeldatavalt ei mõjuta piirkonna väljakujunenud põhjaveerežiimi. Mõningane risk tekib vee kvaliteedile, mis võib ilmned karjääris töötavate mehhanismide rikete puhul. Kaevandamisel, kaevise laadimisel või masinate hooldamisel ja tankimisel tuleb naftasaaduste pinnasesse ja põhjavette sattumise võimalus minimeerida.

Taotletavale Kirikla kruusakarjäärile lähimad hooned asuvad taotletavast mäeeraldisest ca 450 m kaugusel läänes Keldima (katastritunnus 29701:006:0395) ja Kaskemäe (katastritunnus 29701:006:0394) kinnistutel ning 300 m lõunas Kuusemetsa kinnistul (katastritunnus 72601:001:1210). Järgmised hooned asuvad juba enam kui 700 m kaugusel.

Maa- ja Ruumiameti geoportaali kitsenduste kaardi andmetel paiknevad lähimad puurkaevud ca 700 m kaugusel (PRK0067992) Käbi (katastritunnus 72501:001:0326) ja (PRK0004785) Kirikla (katastritunnus 29701:006:0541) kinnistutel. Tegemist on puurkaevudega olmevee saamiseks. Teistele eelpool nimetatud kinnistutele ei ole puurkaeve märgitud, mistõttu võib eeldada veevõttu salvkaevust või registrisse kandmata puurkaevust. Käesoleval juhul asub kogu kaevandatav varu ülalpool põhjaveetaset, mistõttu puudub vajadus kaevandamise käigus vee ärajuhtimiseks või välja pumpamiseks. Seega puudub oluline mõju väljakujunenud veerežiimile.

Maa- ja Ruumiameti geoportaali kaardirakenduse andmetel asub taotletav karjäär nõrgalt kaitstud või kaitsmata põhjaveega alal, mille reostusohklikkuse tase on hinnatud kõrgeks või väga kõrgeks. Hinnang on antud maapinnalt esimese aluspõhjalise veekompleksi looduslikule kaitstusele maapinnalt lähtuva potentsiaalse reostuse eest. Taotletava karjääri võimalik mõju põhja- ja pinnaveele on seotud kaevandamiseks kasutatavate seadmete avariilukordadega. Kõige tõenäolisem mäeeraldisel toimuda võiv õnnetusjuhtum on seotud õli või kütuse lekkega. Võimalike rikete ning avariide tagajärjel tekkiva kütuse- või õlireostuse likvideerimiseks peab karjääris olemas vajalikus koguses absorbenti (näiteks turvas, saepuru või sünteetilised absorbendid), millega saab tekkinud reostuse kokku korjata. Avariide likvideerimise viisid planeeritakse põhjalikumalt kaevandamise projektis.

Kaevandamisel tuleb kasutada vaid korrasolevat kaevandamistehnikat ning tehnika hooldamist ja remonti tuleb teha vaid selleks kohandatud alal.

Müra

Tegevusega kaasneva müra levik ümbruskonda sõltub kasutatavast tehnikast, tööprotsessidest ja ümbritsevatest keskkonnatingimustest. Kaevandamise käigus tekib müra peamiselt kahest allikast: transpordimüra ja kaevandamise käigus masinate poolt tekitatav müra. Välisõhus leviva müraga seonduvat reguleerib atmosfääriõhu kaitse seaduse §-d 55-66, keskkonnaministri 16.12.2016 määrus nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ ja sotsiaalministri 04.03.2002 määrus nr 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning üldkasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise

meetodid“ (määrus nr 42).

Punktmüraallikatel (karjääris töötavad masinad nt ekskavaator, buldooser, laadur ning kallurauto) on olulisimaks parameetriks nende tekitatav helivõimsustase. Helivõimsustase on akustiline energia, mida allikas kiirgab. Müratase ehk helirõhutase on helivõimsustaseme ja kauguse funktsioon, mis tähendab, et müratase mingis punktis sõltub allika ja vastuvõtja vahelisest kaugusest ning allika helivõimsustasemest. Ekskavaatorite, buldoosrite ja kopplaadurite müratase jääb vahemikku 84–90 dB.

Transpordi (joonmüraallikate) puhul on olulisimaks parameetriks liiklussagedus, millest sõltub transpordivahendite müraemissioon keskkonda. Mida suurem on liiklussagedus, seda suuremaks ja ühtlasemaks kujuneb müratase teede lähiümbruses. Lisaks liiklussagedusele mõjutab transpordi puhul müra teket ka teekate (asfalt, kruuskate), liikumiskiirus ja raskete sõidukite osakaal.

Ümbruskonnale kõige häirivamat müra tekitab katendi koorimine karjääri avamisel. Vajadusel kasutatakse loodusliku materjali töötlemiseks mobiilset purustus-sorteerimissõlme.

Vastavalt määrusega nr 42 kehtestatud piirväärtustele tohib elamutega piirkonnas (II kategooria elamuala) olla müra piirtase päeval 60 dB ja öösel 45 dB. Piirtase on näitaja, mis üldjuhul iseloomustab rahuldavaid akustilisi tingimusi ja mida kasutatakse olemasoleva olukorra hindamisel, kusjuures olemasolevatel aladel ja ehitistes ei tohi müra ületada piirtaset.

Lähimad majapidamised asuvad taotletava mäeeraldise piirist ca 450 m kaugusel läänes Keldima ja Kaskemäe kinnistutel ning 300 m kaugusel lõunas Kuusemetsa kinnistul. Kuusemetsa kinnistu jääb 11220 Kernu-Kohatu teest lõuna suunas ning puhverala planeeritava karjääriga moodustab mõlemal pool teed asuv metsaala. Kaskemäe ja Keldima kinnistute ja karjääriala vahele jääb osaliselt põllu- ning metsamaa. Täiendava müratõkkena toimivad teenindusmaale moodustatavad katendivallid ja mingil määral ka hoonete ning karjääri vahele jäävad metsaalad. Müra levikut vähendavad mõnevõrra ka karjäärimasinate liikumine süvendis (karjääri põhjas) ning laopuistangud.

Taotluse seletuskirjas on arvutuslikult hinnatud müra levikut. Arvutuste kohaselt on mobiilse purustus-sorteerimissõlme kasutamisel sellest 450 m kaugusel müratasemeks 52 dB, mis ei ületa lubatud piirtaset. Tegelik olukord võib siiski arvutuslikust erineda. Keskkonnaloa omajal tuleb tagada seadusega kehtestatud piirnormidest kinnipidamine ning võtta kasutusele kõik võimalikud meetmed mürahäiringu tekke ja leviku vähendamiseks. Taotluse seletuskirjas ei ole antud hinnangut müra levikule öisel ajal, mistõttu võib eeldada, et mäetööde tegemine on kavandatud ainult päevasele ajale. Ettevõtte on Saue Vallavalitsusele edastatud kirjas selgitanud, et taotletava Kirikla kruusakarjääri puhul on tegemist projektipõhise karjääriga, mis tähendab, et töö karjääris toimub perioodiliselt ning üldjuhul tööpäeviti päeval ajal.

Saue Vallavolikogu otsuses nr 38 esitati keskkonnaloa andmisega nõustumisel muu hulgas järgmine tingimus: *purustus-sorteerimissõlm asub kaevandamisala kõige madalamas punktis, maksimaalselt kaevandamisala lõuna osas ega tohi töötada lindude pesitsus- ja poegade*

üleskasvatamise ajal vahemikus 15.04-15.07. Lisaks soovis Saue Vallavolikogu otsusega nr 5, et karjääri tööaeg oleks esmaspäevast reedeni kella 8.00–17.00.

Lähtuvalt eelnevast ning ettevaatusprintsibiist on põhjendatud antavale keskkonnaloale lisada järgmised kõrvaltingimused:

1. *Kaevandamistegevusest põhjustatud müra osas kaebuste esinemise korral on keskkonnaloa omanikul kohustus mõõta mürataset aktiivse kaevandamistegevuse ja maavara väljaveo tingimustes kaebuse esitaja katastriüksusel. Müra piirtasemete ületamisel rakendada koheselt leevendusmeetmeid ja korraldada karjääri töö selliselt, et ületamisi ei esineks.*
2. *Purustus-sorteerimissõlm asub kaevandamisala kõige madalamas punktis, maksimaalselt kaevandamisala lõuna osas ega tohi töötada lindude pesitsus- ja poegade üleskasvatamise ajal vahemikus 15.04-15.07.*
3. *Katendivallid rajada lähimate elamute suunale.*
4. *Karjääri lubatud tööaeg on esmaspäevast reedeni kella 8.00–17.00.*

Osakesed (tolm)

Kruusa kaevandamisel on võimalikeks osakeste ehk tolmu allikateks maavara ammutamis- ja laadimisprotsessid ning toodangu väljaveoga seotud transport. Osakeste eraldumine mäeeraldisel toimuvatest tööprotsessidest sõltub kaevandamise tehnoloogiast, kaevise kohapealsest töötlemisest kui ka ilmastikutingimustest (tuul, sademed jne). Transpordil kaasneb tolmu eraldumine kruuskattega teedel liiklemisel transpordivahendite (eriti raskeveokite) ratastelt ning lahtistelt koormatelt. Veose katmise nõuded on toodud liiklusseadustikus ja selle alamaktides.

Looduslikult on kaevandatav kruus niiske ega põhjusta märkimisväärse õhusaaste tekkimist. Keskkonnaministri 14.12.2016 määruse nr 67 „Tegevuse künnisvõimsused ja saasteainete heidete künniskogused, millest alates on käitise tegevuse jaoks nõutav õhusaasteluba“ (määrus nr 67) ja selle lisa 1 kohaselt on õhusaasteluba vaja, kui tegevuse käigus eraldub ühe aasta jooksul atmosfääri tahkeid osakesi (PM_{SUM}) enam kui 1 tonn. Taotluse seletuskirjas toodud arvutuste kohaselt õhusaasteluba vaja ei ole, kuna aastase keskmise kaevandatava mahu 13 tuh m³ kaevandamise korral on tahkete osakeste summaarne heitkogus 0,0135 t, mis ei ületa määruses nr 67 sätestatud künniskogust.

Tolmu tekib laadimisprotsessi käigus materjali kukkumisel kallurisse, purustisse või puistangusse. Osakesi tekib ka karjäärialal töötavate masinate ümbruses, kuid nende levik on lokaalse iseloomuga. Kaevandamismasinate poolt tekitatava tolmu hulk on väike, sadestudes praktiliselt õhkutõusmise koha lähedale. Kaugemale võib levida tolmu toodangut vedavatest kallurautodest, kuna nende kiirus on suurem. Kallurid tõstavad tolmu nii karjäärisisestel- kui ka väljaveoteedel. Töötavates karjäärides tehtud vaatluste järgi võib hinnata, et transpordi tõttu tekkiv õhusaaste võib levida lagedal maastikul keskmise tuulega 200 – 250 m kaugusele. Veokite kiirus karjääris ei tohi olla selline, mis põhjustab ülenormatiivseid tahkete peenosakeste heitkoguseid.

Transpordil tekkivad tolmu heitkogused sõltuvad liiklusintensiivsusest, kasutatavate masinate

massist ja sõidukiirusest, teede peente osakeste sisaldusest, tee laiusest ja tööajast. Kaevise transpordist tekkiva tolmu leviku tõkestamise efektiivseks vahendiks kuival perioodil on teede niisutamine ning erinevate kemikaalide kasutamine.

Saue Vallavolikogu 15.08.2023 otsuses nr 38 esitati keskkonnavalda andmisega nõustumisel muu hulgas järgmised tingimused:

1. *kaevandamisala teenindav väljaveotee planeerida Kirikla kruusakarjääri lõuna osast Kirikla-Kohatu teele (nr 2970220) suunaga 11220 Kernu-Kohila teele;*
2. *kaevandaja on kohustatud säilitama heakorra Saue vallale kuuluva Kirikla-Kohatu tee (nr 2970220) osal, mida kasutatakse karjäärist väljaveo teena;*
3. *sademetevaesel ajal kasutada niisutamist tolmu leviku tõkestamiseks tolmu tekkekohtades ja selle tootmismaalt väljalevikukohtades (sh piirdealadel ning purustussõlmes) ning väljaveoteede piirdealadel regulaarne teede puhastamine, vältimaks tolmu levikut väljaspool kaevandamisala.*

Kuivõrd loa taotleja on Saue Vallavolikogu tingimustega nõustunud, kantakse need antava loa kõrvaltingimusteks asjakohases ulatuses ning sõnastusi vajadusel täpsustatakse loa andmise korralduses.

Transpordiamet on 15.06.2023 kirjaga nr 7.1-7/23/13434-2 esitanud tingimused, et väljaveoks kasutada soovitatav ristumiskoht riigitee 11220 Kernu-Kohila km-l 2,525 tuleb rekonstrueerida ning samuti ette näha kohaliku Kirikla-Kohatu tee viimine tolmuva katta alla vähemalt riigitee kaitsevööndi (30 m ulatuses). Lähtuvalt RMK 20.01.2025 kirjast nr 3-1.1/2023/3910 ja Saue Vallavolikogu 27.02.2025 otsusest nr 5 lisatakse nõue keskkonnavalda kõrvaltingimuseks.

Kõrvaltingimuste korrektse täitmisel ei ole eeldatavalt ette näha ülenormatiivsete tahkete peenosakeste kontsentratsiooni teket ja levikut väljapoole mäeeraldise teenindusmaa piire. Ülenormatiivse tolmu kontsentratsiooni levimine mäeeraldise piiridest välja võib juhtuda ekstreemumitel ehk halbade tingimuste kokkulangemisel (suur tuulekiirus, kuivad tingimused, tööesi on vahetult mäeeraldise piiril). Keskkonnavalda omajal tuleb võtta kasutusele kõik võimalikud meetmed häiringute vähendamiseks.

Valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Valgus-, soojus-, kiirgus- ega lõhnareostust tegevusega ümbruskonnale eeldatavalt ei kaasne.

Vibratsioon

Lähtuvalt töötervishoidu käsitlevatest õigusaktidest on karjääris töötavale tehnikale kehtestatud vibratsiooni piirnormid juba valmistajatehases. Karjääris töötav tehnika peab vastama kehtestatud normidele. Kirikla kruusakarjääris ei viida läbi lõhkamisi, seega vibratsiooni tekkimist kavandatava tegevuse elluviimisel ette näha ei ole.

3.1.6. Tekkivad jäätmed ning nende käitlemine

Jäätmeseaduse § 7¹ lõike 1 kohaselt loetakse kaevandamisjäätmeteks jäätmed, mis on tekkinud

maavarade uuringute, maavarade kaevandamise, rikastamise ja ladustamise ning kaevandamise töö tulemusena. Selle kohaselt võib mäeeraldisel kirjeldatud tegevuse tulemusel kaevandamisjäätmeks kvalifitseerida kooritud katendit (kokku 11,6 tuh m³).

Taotluse kohaselt korrastatakse karjäär metsamaaks ning eemaldatud katend kavandatakse kogumahus kasutada ala korrastamisel. Juhul kui kogu katend ei osutu korrastamisel vajalikuks, siis see võõrandatakse. Kaevandamise ajal on katendivallid efektiivsed müra- ja tolmutõkked. Eelnevale tuginedes ei ole antavale keskkonnaloale jäätmete eriosa lisamine vajalik.

Karjäärialale on keelatud prügi ladustada. Keskkonnale ohtlikud jäätmeladused tuleb koguda teistest jäätmetest eraldi (määrdeõlid, pliiakud, patareid, õlised kaltsud jms) ja käidelda nõuetekohaselt (viia jäätmejaama vms).

3.1.7. Tegevuse seisukohast asjakohaste suurõnnetuste või kataastroofide oht, sealhulgas kliimamuutustest põhjustatud suurõnnetuste või kataastroofide oht teaduslike andmete alusel

Kaevandamisel tuleb rangelt jälgida, et ei satuks kütust või õli pinnasesse. Mäetöödel on potentsiaalseteks reostusallikateks karjääri mäemasinate tehnilised avariid. Selle tulemusel võib pinnasesse sattuda diiselkütust ja/või määrdeaineid, millega võidakse saastada nii pinnast kui ka vett. Selle vältimiseks tuleb pidevalt jälgida masinate tehnilist seisundit ning planeerida karjääri projektis avariide likvideerimise viisid. Tuleb tagada kütte- ja määrdeainete pinnasesse sattumise vältimiseks ettenähtud kaitsevahendite olemasolu ja korrashoid. Remontimine peab toimuma selleks ettenähtud kohtades. Võimaliku tekkinud reostuse likvideerimiseks peab olema karjääris töötajatel teada kindel tegevusplaan.

Tegevuse seisukohast asjakohaste suurõnnetuste või kataastroofide oht puudub.

3.2. Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

3.2.1. Olemasolev ja planeeritav maakasutus ning seal toimuv või planeeritav tegevus

Taotletav Kirikla kruusakarjäär asub Harju maakonnas Saue vallas Kohatu külas riigile kuuluval kinnistul Kernu metskond 15 (katastritunnus 29701:006:0425). Tegemist on uue mäeeraldisega, mille pindala on 2,95 ha ja teenindusmaa pindala on 5,88 ha. Taotletav mäeeraldis hõlmab Kirikla lubjakivimaardla (registrikaart nr 0983) ehituskruusa aktiivse tarbevaru plokki 3 täielikult. Mäeeraldisega seotud varukogused on järgmised: ehituskruusa aktiivne tarbevaru on 79 tuh m³ ja kaevandatav varu 77,4 tuh m³.

Maavara kasutusalaadeks on teede- ja üldehitus. Kaevandamise keskmiseks aastamääraks taotletakse 13 tuh m³. Keskkonnaloa kehtivusajaks taotletakse 7 aastat ja kaevandatav ala korrastatakse metsamaaks. Ettevõtte on märkinud, et taotletava kruusakarjääri ammendamine toimuks tõenäoliselt kiiremini kui 7 aastaga.

Mäenduslikud kaevandamistingimused on head. Kogu mäeeraldisega seotud varu asub ülalpool

põhjaveetasel, maavarakihi keskmine paksus on 2,7 m. Alal paikneb mahajäetud vana kruusaliiva kaevandamise koht. Varu saab kogu karjääri alal kaevandada ühes astmes. Kasuliku kihi paksus võimaldab maavara väljata ühe astanguga ning see on võimalik väljata nii ekskavaatori kui ka frontaalladuriga. Kaevis laetakse purustus-sorteerimissõlme või otse kallurile ning transporditakse karjäärist välja.

Katendi paksus on mäeeraldisel suhteliselt väike (keskmiselt 0,4 m). Mäeeraldisele on hea ligipääs mööda 2970220 Kirikla-Kohatu kruuskattega metsateed, mis liitub 11220 Kernu-Kohila riigiteega. Kirikla - Kohatu tee nr 2970220 äärmise sõiduraja välimine serv jääb taotletava mäeeraldisel ja selle teenindusmaa edelaservast ~22 m kaugusele.

Mäeeraldisel ja selle teenindusmaal ei asu kaitsealuseid üksikobjekte ja ehitisi. Kirikla kruusakarjääri mäeeraldist ja mäeeraldisel teenindusmaad katab mets. Maapinna reljeef on suhteliselt tasane – abs kõrgused jäävad valdavalt 55 – 58 m vahemikku. Taotletava mäeeraldisel teenindusmaa kaguosas, kus on varasemalt juba maavara väljatud, ulatuvad maapinna abs kõrgused kuni 52 meetrini.

Taotletav Kirikla kruusakarjäär ei asu väärtuslikel põllumajandusmaadel ega linnade puhkealadena määratud linnade rohevööndis. Saue Vallavolikogu 15.08.2023 otsuses nr 38 on kirjeldatud, et kehtiva üldplaneeringu kaardi kohaselt katab taotletavat Kirikla kruusakarjääri ala osaliselt mets, millest miljööväärtuslikule alale jääv osa (metsaregistri andmetel kvartal WR049, eraldis 17 ja 21) on inventeeritud 03.12.2021. Osaliselt on raiutud metsa veel Kirikla-Kohatu tee ääres ca 1 ha suurusel alal (kvartal WR049, eraldis 12, inventeeritud 29.11.2018) ning keskosas ca 1,3 ha ulatuses (kvartal WR049, eraldis 7, inventeeritud 01.01.2016). Kõikidel aladel on teostatud Riigimetsa Majandamise Keskuse poolt ka metsaistutus ning toimunud on metsa looduslik uuenemine, kuid varasema kuuse ja männi asemel on lehtpuude ülekaal (haavik, kaasik).

Taotletav Kirikla kruusakarjäär kattub osaliselt rohevõrgustikuga. Saue Vallavolikogu on oma 15.08.2023 otsuses nr 38 toonud välja, et karjääri avamisel säilib rohekoridorist 700 m laiune metsamaa ala, millega on tagatud loomade liikumine ja rohekoridori toimimise säilimine. Ettevõtte on vallale saadetud kirjas andnud mõista, et kaevandamisel saab rakendada leevendusmeetmeid negatiivse mõju vähendamiseks rohevõrgustiku alal. Ettevõtte pakutud meetmete rakendamise vajalikkust kaalutletakse käesoleva eelhinnangu punktides, mis on asjakohases seoses kirjeldatava meetmega.

Lähimad hooned asuvad taotletavast mäeeraldisest ca 450 m kaugusel läänes Keldima (katastritunnus 29701:006:0395) ja Kaskemäe (katastritunnus 29701:006:0394) kinnistutel ning 300 m lõunas Kuusemetsa kinnistul (katastritunnus 72601:001:1210). Kuusemetsa kinnistu jääb 11220 Kernu-Kohatu teest lõuna suunas ning Kaskemäe ja Keldima kinnistute ja kaevandamisala vahele jääb osaliselt põllu- ning metsamaa. Tegemist on hajaasustusega.

Lähipiirkonnas suurtööstuseid ei ole.

3.2.2. Alal esinevad loodusvarad (sh maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik

mitmekesisus, nende kättesaadavus, kvaliteet ja taastumisvõime)

Vaadeldav ala asub moreentasandikul, kus levivad Võrtsjärve alamkihistu glatsiofluviaalsed setted (veerised ja munakad, kruus, liiv). Põhja-kirdeosas on Kohatu kõvik, kus on aluspõhja avamusala (Ülem-Ordoviitsiumi ladestiku Saunja kihistu afaniitne lubjakivi). Kvaternaarisetteid katab mullast ja juurtest koosnev kasvukiht. Kasvukihi paksus ulatub 0,1 m-st kuni 0,7 m-ni (keskmise 0,3 m). Selle all lasub liiv, kruus, saviliivmoreen või lokaalmoreen. Liivas esineb kruusa ja paekivi lahmakaid. Samuti esineb kruusa ja paekivi lahmakaid saviliivas. Kvaternaarisetete lamamiks on murenenud lubjakivi. Kvaternaarisetted jäävad põhjavee tasemest kõrgemale.

Aluspõhjas avanevad Ülem-Ordoviitsiumi Nabala lademe ja Saunja kihistu lubjakivid. Aluspõhja lubjakivi on ülemises osas suuresti murenenud. Saunja kihistu esineb kõikides puuraukudes paksusega 6,5 - 8,8 m (keskmise 7,6 m). Saunja kihistu kivim on karpliku murdega tihe afaniitne kuni mikrokristalliline lubjakivi, millele on iseloomulik beežikate ja hallikate kivimkomplekside vaheldumine. Enamasti on erivärviliste komplekside kontaktid selgepiirilised. Eri värvi kihid ei ole pidevad ning ei esine läbilõigetes kindlatel tasemetel. Hallile kivimile on tihti iseloomulikud harvad horisontaal- kuni lainjaskihilised pruunikad kerogeensed lubimergli kelmed ja õhukesed vahekihid, mille paksus ulatub kuni 2 cm-ni. Kivimile on iseloomulik lubimergli vahekihtide esinemine ning püriidikiri (vetikate elutegevuse jäljed). Kohati esineb ka amorfse räni valgeid suletisi, mudasööjate käike ning kaltsiidiga täidetud lõhesid.

Pinnakatte moodustavad glatsiofluviaalsed setted (veerised ja munakad, kruus, liiv) ning selle lamamiks olevad glatsiaalsed setted (saviliivmoreen). Kvaternaarisetted piirkonnas praktilist tähtsust veevarustuses ei oma, kuna on õhukesed ning paiknevad veetasemest kõrgemal. Vahetult pinnakatte all levivad Nabala ja Rakvere lademete erineva savikusega lubjakivid moodustavad siin maapinnalt esimese aluspõhjalise veekihi – Siluri-Ordoviitsiumi veekompleksi. Nabala-Rakvere veekiht on peamiseks veevarustusallikaks piirkonnas. Põhjavee tase langeb uuringuruumis idast läände ja edelasse. Üldine põhjavee voolusuund piirkonnas, arvestades ka keskkonnaregistrisse kantud tarbepuurkaevude andmeid, on idast läände. Põhjavesi on uuringualal ja selle ümbruses õhukese pinnakatte tõttu nõrgalt kaitstud või kaitsmata maapinnalt tuleneva reostuse eest.

Ehituskruusa ploki 3 aT kasuliku kihi paksus on keskmiselt 2,7 m. Kasuliku kihi lamami absoluutsed kõrgused jäävad vahemikku 52 - 55 m. Ehituskruusa ploki 3 aT keskmiste näitajate järgi on tegu on väga ebaühtlase terakoostisega materjaliga ja ainult liivaosa lõimistegur on 5 (ebaühtlane terakoostis), seega vastab moodustatud ploki materjali lõimistegur tellija esitatud nõuetele. Kruusast saadud killustiku purunemiskindluse Los Angelese tegur on 33 ehk purunemiskindluse kategooria on LA₃₅. Vastavalt kruusa purunemiskindlusele sobib Kirikla kruusakarjääri kruusast saadav killustik tealustesse alakihtidesse, kus liikumissagedus on kuni 8000 autot ööpäevas.

Mäenduslikud kaevandamistingimused on suhteliselt lihtsad. Katendi paksus on mäeeraldisel väike, kogu mäeeraldisega seotud ploki varu asub põhjaveetasemest kõrgemal ning juurdepääs

karjäärile on hea.

Taotletav Kirikla kruusakarjäär kattub osaliselt rohevõrgustikuga. Saue Vallavolikogu on oma 15.08.2023 otsuses nr 38 toonud välja, et karjääri avamisel säilib rohekoridorist 700 m laiune metsamaa ala, millega on tagatud loomade liikumine ja rohekoridori toimimise säilimine.

Enne kaevandamise alustamist eemaldatakse alal kasvavad puud ning kooritakse katend. Metsaregistri andmetel on 7 metsaeraldise, mis jäävad kas kogu ulatuses või osaliselt taotletava mäeeraldisse. Eraldisel 6 on tegemist keskealise metsaga, peapuuliigiks kuusk ja kasvukohatüübiks kastikuloo. Eraldisel 7 on peapuuliigiks kuusk ja kasvukohatüübiks sinilille, kuid arenguklass selgusetu. Eraldis 12 on märgitud lagedaks alaks, mille peapuuliigiks mänd ja kasvukohatüübiks sinilille. Eraldistel 13, 14, 18 ja 20 on keskealine mets, peapuuliigiks kuusk ja kasvukohatüübiks sinilille. Eraldisel 20 on keskealine mets, peapuuliigiga mänd.

Kruus looduses ei taastu, mistõttu on tegemist taastumatute loodusvaradega ning puudub looduskeskkonna vastupanuvõime. Kaevandamise käigus muutub kaevandatava ala maastik ja looduslik mitmekesisus täielikult, kuid see on hilisemalt taastatav karjääriala korrastamisega. Taotletav karjääriala korrastatakse metsamaaks, lähtudes metsaseadusest ja selle alamaktidest.

3.2.3. Keskkonna vastupanuvõime, mille hindamisel lähtutakse märgalade, jõeäärsete alade, jõesuudmete, randade ja kallaste, merekeskkonna, pinnavormide, maastike, metsade, Natura 2000 võrgustiku alade, kaitstavate loodusobjektide, alade, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada, tiheasustusega alade ning kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõimest

Maavara kaevandamisega kaasneb mäeeraldisse piires mäetööde käigus maastiku muutus ja olemasoleva taimkatte hävimine. Planeeritav tegevus sarnaneb oma olemuselt ehitustegevusega. Nagu iga ehitustegevusega, võib ka maavara kaevandamisega kaasneda keskkonnahäiringuid. KeÜS § 3 lõike 1 kohaselt on keskkonnahäiring inimtegevusega kaasnev vahetu või kaudne ebasoodne mõju keskkonnale. Keskkonnaloaga lubatud tegevusega kaasneda võivateks peamisteks keskkonnamõjudeks on kaevandamise tehnoloogilise protsessi ja transpordiga kaasnev müra ja peenosakeste heide välisõhku ning mõju maastikule ja maakasutusele.

Maa- ja Ruumiameti kaardirakenduse andmetel Kirikla kruusakarjääri mäeeraldisel, teenindusmaal ega karjääri mõjupiirkonnas, milleks on eeldatavalt ca 250-300 m, ei ole Natura 2000 võrgustiku alasid ega muid kaitsealasid, samuti ei ole ettepanekuid uute alade kaitse alla võtmiseks. Kaitsealuseid loodusobjekte ega elupaigatüüpe mäeeraldisel ei ole. Taotletaval mäeeraldisel ning selle mõjupiirkonnas puuduvad märgalad, jõeäärsed alad, jõesuudmed, rannad, kaldad, ja merekeskkond.

Kaevandamistegevusega kaasneda võiva osakeste heitme (PM) või müra häiringu mõju ei ulatu kaevandamistegevuseks kasutatavale tehnoloogiale õigusaktidega seatud tehnilistest piirangutest ja väljatava maavara looduslikust niiskusest tulenevalt eeldatavalt kaugemale kui 250-300 m. Kuivema ilma korral, avamaal võib toodangu transportimisel välisõhku paiskuv peenosakeste (PM) heitme kogus tugevama tuule korral kanduda ka mainitust kaugemale. Selliste olukordade

vältimiseks seatakse keskkonnaloale kõrvaltingimused asjakohaste leevendusmeetmete rakendamiseks.

Kaevandamistegevus toob endaga kaasa maastiku pikaajalise või püsiva muutumise. Samas on näiteks majanduslikust aspektist oluline ka taastumatute maavarade jätkusuutliku kasutamise tagamine. Karjääri avamisel ja selle töötamise jooksul looduslik mitmekesisus paratamatult vaesub. See saab hakata taastuma peale karjääri korrastamist.

Taotletavat karjääriala katab mets. Seega tuleb enne kavandatavat tegevust see raadata. Keskkonnaluba on küll metsa raadamise alusdokument, kuid raadamise vastavust õigusaktide nõuetele kontrollitakse metsateatise, mitte keskkonnaloa menetluses. Metsateatise esitamise järgselt kontrollitakse kavandatava raie vastavust õigusaktide nõuetele (sh looduskaitsepiirangud). Kaevandamisluba ei anna reservatsioonideta õigust kaevandamiseks ega asenda muid kaevandamiseks vajalikke haldusakte. Saue Vallavolikogu on esitanud loa andmisega nõustumisel muu hulgas tingimuse, mille kohaselt *metsaraie mäeeraldisel ning selle teenindusmaal ei ole lubatud lindude pesitsus- ja poegade üleskasvatamise ajal vahemikus 15.04-15.07.*

Saue Vallavolikogu tingimus kavandatakse lisada antava keskkonnaloa kõrvaltingimuseks, kuna ettevõtte on selle täitmisega nõustunud. Sõnastust täiendatakse vastavalt menetluse käigus saadud informatsioonile.

Keskkonnaametile teadaolevalt ei esine taotletava karjääri mõjupiirkonnas alasid, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid oleks ületatud või võidakse ületada. Karjäär ei asu tiheasustusalal ning sellel puuduvad kultuurimälestiste registrisse kantud kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alad. Lähimad arheoloogiamälestised jäävad enam kui 1 km kaugusele põhjasuunda (asulakoht, kultuurimälestiste registri kood 18607; kultusekivi, kood 18612). Planeeritav tegevus ei mõjuta mälestiste seisukorda ega nende püsijäämist.

Karjäärist ca 350 m kaugusele, Järve kinnistule on inventeeritud lähima pärandkultuuri objektina Järve talukoht (põlised talukohad). Objekti seisundiks on hinnatud, et *maastikul on säilinud märgid, kuid ei luba üheselt määrata tüüpi*. Pärandkultuuri all mõistetakse Maa- ja Ruumiameti geoportaali pärandkultuuri andmebaasi tähenduses eelmiste põlvkondade poolt pärandunud inimtekkelisi objekte maastikus, mis omavad mingit pärimuslikku taustateavet ja kultuurilist väärtust eeskätt kohalikule kogukonnale. Pärandkultuuri objektid ei ole riikliku kaitse all, nende säilimine on eeskätt maaomanike endi kätes.

Taotletavast karjäärist ca 2,5 km kaugusel edelas asub lähim kaitstav looduse üksikobjekt Kernu kadakas (üksikpuu, KLO4000788). Planeeritav tegevus ei mõjuta üksikobjekti seisukorda ega selle püsijäämist.

Kernu mõisa park (KLO1200587) asub enam kui 2,5 km kaugusel läänes. Planeeritav tegevus ei mõjuta objekti piisava vahekauguse tõttu.

Taotluse esitamise seisuga, s.o 05.06.2023 ei olnud kaitsealuste liikide elupaiku ega leiukohti

mäeeraldisel ja teenindusmaa alale registreeritud. Menetluse käigus viidi taotletava karjääri alal läbi inventuur, tuvastamaks alal leiduda võivaid raopesi ning kuklaste pesi. Inventuuri tulemusena ei leitud taotletava karjääri piirides ühtki raopesa, kuid leiti ja piiritleti III kaitsekategooria linnuliikide muusträhni ja laanepüü leiukohad. Samuti leiti kokku 7 kuklasepesa, millest neli oli osaliselt rüüstatud, kolm neist vaatamata sellele siiski kuklaste poolt asustatud ning ülejäänud kolm olid kuklaste poolt aktiivses kasutuses. Olemasolevad kuklaspesad tuleb ümber asustada enne raietegevust.

Ekspert on inventuuri aruandes toonud välja, et paljunemise ja poegade kasvatamise perioodiks ehk pesitsusajaks on tavalinnustikul üldkäsitluses periood 15.04 –15.07. Nii muusträhni kui laanepüü ja ka paljude teiste liikide vajadusi arvestab paremini laiem käsitlus perioodiga 15.03 – 15.08. Seega on ekspert leidnud, et igasugused avamistööd (võsa eemaldamine, raadamine, materjali väljavedu, pinnase koorimine jms), mis praegust elupaika muudavad, peavad toimuma Kirikla kruusakarjääri mäeeraldisel vaid väljaspool pesitsusaega ehk perioodil 16.08-14.03. Kasutusaegseid ajalisi tegevuspiiranguid linnustiku seisukohast ei ole.

Saue Vallavolikogu on otsuses nr 5 toonud välja, et pesad tuleb ümber asustada, mitte ainuüksi teisealdada ning tingimuses tuleb ära märkida, millal ja mil viisil seda teha tuleb.

Eeltoodu alusel täiendab Keskkonnaamet antavale keskkonnaloale kantavat kõrvaltingimust nr 10 ja sõnastab selle järgmiselt: *Metsaraie, raadamine ja katendi (pinnase) koorimine mäeeraldisel ning selle teenindusmaal ei ole lubatud lindude pesitsus- ja poegade üleskasvatamise ajal vahemikus 15.03-15.08. Olemasolevad kuklaspesad tuleb ümber asustada enne raietegevust. Pesade ümberasustamiseks esitada loa andjale Vabariigi Valitsuse 15.07.2004 määruse nr 248 „Kaitsealuse liigi isendi ümberasustamise kord“ kohane taotlus.*

Taotletavale karjäärile lähimate, III kaitsekategooriasse kuuluvate liikide rohukonn (*Rana temporaria*, KLO9118218), rabakonn (*Rana arvalis*, KLO9118219) ja tähnikesilik (*Lissotriton vulgaris*, KLO9118217) leiukohad on enam kui 800 m kaugusel läänes. Planeeritav tegevus ei mõjuta kaitsealuseid liike piisava vahekauguse tõttu.

Lähimad kaitsealad on taotletavast Kirikla kruusakarjäärist kirde pool ca 2,5 km kaugusel asuv Lümandu maastikukaitseala (KLO1000245) ja lõuna pool ca 3 km kaugusel asuv Linnuraba looduskaitseala (KLO1000247). Lümandu maastikukaitseala piirides asub ka Natura 2000 võrgustikku kuuluv Lümandu loodusala (RAH0000343) ning Linnuraba looduskaitseala piirides asub Natura 2000 võrgustikku kuuluv Linnuraba loodusala (RAH0000342).

Lümandu maastikukaitseala kaitse eesmärk on: Vasalemma jõe lätte ja ülemjooksuala vaheldusrikka maastikukompleksi ilme ja liigirikkuse kaitse; EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide - puisniitude (6530*), allikate ja allikasoodede (7160), nõrglubja-allikate (7220), vanade loodusemetsade (9010*), rohunditerikaste kuusikute (9050), soostuvate ja soolehtmetsade (9080) kaitse; EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liigi - eesti soojumika (*Saussurea alpina ssp. Esthonica*), mis on ühtlasi III kategooria kaitsealune liik, ning II ja III kategooria kaitsealuste liikide - hariliku käoraamatu (*Gymnadenia conopsea*),

kahkjaspunase sõrmkäpa (*Dactylorhiza incarnata*), soo-neiuvaiba (*Epipactis palustris*) ja suure käöpõlle (*Listera ovata*) elupaikade kaitse.

Linnuraba looduskaitseala kaitse eesmärk on: soomaastiku, jõeluhtade ning sealsete kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse; EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud liigi, mis on ühtlasi I kategooria kaitsealune liik, ning I lisas nimetatud liigi, mis on ühtlasi II kategooria kaitsealune liik, kaitse; EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide - jõgede ja ojade (3260), lubjarikkal mullal kuivade niitude (6210*), loode (alvarite) (6280*), sinihelmikakoosluste (6410), lamminiitude (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude (6510), puisniitude (6530*), rabade (7110*), siirde- ja õõtsiksoode (7140), liigirikaste madalsoode (7230), vanade loodusmetsade (9010*), vanade laialehiste metsade (9020*), rohunditerikaste kuusikute (9050), puiskarjamaade (9070), soostuvate ja soolehtmetsade (9080) ning siirdesoo- ja rabametsade (91D0*) kaitse; EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liikide, mis on ühtlasi II kategooria kaitsealused liigid, ning II lisas nimetatud eesti soojumika (*Saussurea alpina* ssp. *Esthonica*) ja saarma (*Lutra lutra*), mis on ühtlasi III kategooria kaitsealused liigid, elupaikade kaitse.

Kavandatav tegevus ei vähenda nimetatud Natura alade kaitse-eesmärgiks olevate elupaigatüüpide ja liikide elupaikade pindala, ei mõjuta struktuuri ega funktsioonide toimimist, kuna need alad jäävad taotletavast kaevandamisalast piisavale kaugusele. Natura eelhindamise läbiviimine ei ole antud juhul vajalik, kuna objektiivsele ning ajakohasele infole tuginedes on selgunud, et kavandatava tegevuse mõjualale ja/või mõjupiirkonda ei jää Natura alasid.

Riiklikul tasandil puuduvad taotletaval mäeeraldisel ning selle mõjupiirkonnas tähelepanuväärsed pinnavormid.

Kaevandamise lubamine taotletud ulatuses eeldatavalt ei halvenda väljakujunenud põhjavee režiimi, kuna kogu mäeeraldisega hõlmata varu asub ülevalpool põhjaveetasest ja seega puudub vajadus vett välja juhtida või pumbata.

Kumulatiivset mõju on oluline hinnata, kui kavandatavast tegevusest lähtuv mõju kombineerituna teiste tegevuste mõjudega ajas ja ruumis võib muutuda märkimisväärselt oluliseks. Teisisõnu tuleb kahe tegevuse kumulatiivset mõju hinnata, kui planeeritava tegevuse mõju keskkonnale on väheoluline, kuid kumulatiivne mõju teise tegevusega võib olla paljutähendav. Kaevandamine ja metsa raadamine on piisavalt erineva mõjuga ja erineval ajal toimuvad tegevused selleks, et nende kahe tegevuse eraldiseisev kumulatiivse mõju hindamise läbiviimine oleks keskkonnaloa taotluse menetluse raames põhjendatud või otstarbekas. Kuigi keskkonnaloa maavara kaevandamiseks on raadamiseks loa saamise eelduseks, ei tähenda see automaatselt, et iga loa väljastamisele järgneks raadamine.

3.2.4. Inimese tervis ja heaolu ning elanikkond

KeÜS § 23 lõige 1 sätestab, et igal inimesel on õigus tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale, millega tal on oluline puutumus. Lõike 2 kohaselt on oluline puutumus isikul, kes

viibib tihti mõjutatud keskkonnas, kasutab sageli mõjutatud loodusvara või kellel on muul põhjusel eriline seos mõjutatud keskkonnaga. KeÜS § 3 lõike 1 kohaselt on keskkonnahäiring ka selline ebasoodne mõju keskkonnale, mis ei ületa arvulist normi või mis on arvulise normiga reguleerimata. Siiski tuleb võimaliku keskkonnahäiringu tekkimist võimalusel ennetada ning kui see pole võimalik, võtta kasutusele leevendusmeetmed. Keskkonnaloa omanikul on kohustus hüvitada kaevandamisega tekitatud kahju sõltumata oma süüst (MaaPS § 93 lõige 1).

Kirikla kruusakarjääris kaevandamisel on peamisteks keskkonda mõjutavateks teguriteks maastikupildi visuaalne muutumine, müra, õhusaaste ja võimalik mõju põhjaveele.

Taotletavat Kirikla kruusakarjääri ümbritsevad metsa- ja põllumaad, kuid esineb ka majapidamisi. Lähimad majapidamised asuvad taotletava mäeeraldise piirist ca 450 m kaugusel läänes Keldima ja Kaskemäe kinnistutel ning 300 m kaugusel lõunas Kuusemetsa kinnistul. Kuusemetsa kinnistu jääb 11220 Kernu-Kohatu teest lõuna suunas ning puhverala planeeritava karjääriga moodustab mõlemal pool teed asuv metsaala. Kaskemäe ja Keldima kinnistute ja karjääriala vahele jääb ortofotolt nähtuvalt osaliselt põllu- ning metsamaa. Saue valla kehtiva üldplaneeringu kaardi kohaselt katab taotletavat Kirikla kruusakarjääri ala osaliselt mets, kus eraldistel 17, 21 ja 12 on teostatud metsa istutus ning samuti on toimunud metsa looduslik taastumine (kasvab lehtpuu võsa ning roopad on vaevu märgavad). Looduslike aladena käsitletakse Saue valla üldplaneeringus vähese inim mõjuga alasid. Karjääri avamine tähendaks maastikupildi täielikku muutust.

Masinatest lähtuvat mürataset vähendab lisaks loomulikule heli neeldumisele kaevandamise käigus tekkiv süvend, kus masinad asuvad. Karjääris on müra summutavateks täiendavateks teguriteks karjääri seinad ja katendist vallid. Kirikla kruusakarjääri keskkonnaloale kavandatakse lisada mitmeid kõrvaltingimusi, mille täitmine eeldatavalt tagab, et tekkida võivad keskkonnahäiringud on minimaalsed ja leevendatavad (loetletud punktis 3.1.5).

Maavara kaevandamisel tekkiv peenosakeste (PM) kogus on minimaalne tulenevalt kruusa looduslikust niiskusest. Transpordil tekkiva õhusaaste vältimiseks tuleb karjäärisiseseid teid regulaarselt niisutada või töödelda vastavate vahenditega. Väljaspool mäeeraldist ja selle teenindusmaad asuvate avalikus kasutuses olevate teede korrashoiu eest vastutab tee omanik, sõlmides selleks vajalikke kokkuleppeid teede kasutada soovivate isikutega. Õhusaaste tekkimise ja leviku vähendamise eesmärgil kantakse keskkonnaloale asjakohased kõrvaltingimused (loetletud punktides 3.1.1., 3.1.5.).

Kaevandamise lubamine taotletud ulatuses ei halvenda väljakujunenud põhjavee režiimi, kuna kaevandamine toimub põhjaveetasel alandamata. Võimalik mõju põhja- ja pinnaveele on seotud kaevandamiseks kasutatavate seadmete avariiolekordadega. Kuna kasutatav tehnika sisaldab ja kasutab töötamiseks määrdeaineid ja kütust, siis on võimalik, et esineb nende lekkeid. Kasutades tehniliselt korras seadmeid ja neid regulaarselt hooldades on lekete tõenäosus väike ja lekkes kiiresti avastatavad. Samas avariiolekorra tekkimise tõenäosus ei ole suurem, kui mõnes teises rasketehnikaga seotud tegevusalal (nt põllumajandus).

Kõige tõenäolisem pinnase kvaliteeti mõjutav avarii on diiselkütuse või õli leke masinatest, mis

kaevandamistööde käigus võib juhtuda. Reostuse vältimiseks tuleb rangelt jälgida, et kaevandamis- ja laadimiskohtades ei satuks diiselkütust ega määrdeõli karjääri põhja. Seadmete tankimine ja hooldus peab toimuma väljaspool karjääri või selleks spetsiaalselt ettevalmistatud platsil, mis on varustatud õlitõrje vahenditega. Õnnetuse kohas tuleb reostunud pinnas kiiresti eemaldada ja anda üle vastavat litsentsi omavale jäätmekäitlusasutusele.

Tasakaalu hoidmine inimeste heaolu ja kaevandamistegevuse vahel on oluline. Mõistetavalt võib tulenevalt iga indiviidi isiklikust tundlikkusest olla maavarade kaevandamisel ebasoodne mõju vaatamata võimaliku häiringu õigusaktides sätestatud normeeritud piiridesse jäämisel. Keskkonnaloale kõrvaltingimuste seadmise eesmärk on leevendada kaevandamisest tulenevaid häiringuid eluhoonete ümbruses ja õuealal ajal, mil väljakujunenud, valdavaks saanud tööaega silmas pidades viibivad elanikud kõige tõenäolisemalt kodus. Kuivõrd keskkonnaloa andmisest keeldumiseks pole alust, on otstarbekas kaaluda keskkonnaloale kõrvaltingimuste lisamist tekkida võivate keskkonnanäringute vähendamiseks. Tegemist on pigem väikese projektikarjääriga, mille mahud ei ole suured ja seega on olulise ebasoodsa keskkonnamõju esinemise tõenäosus madal.

Saue Vallavolikogu on otsuses nr 5 selgitanud järgmist. Saue Vallavolikogu peab oluliseks seda, et Saue valla väärtuste pakett on tervik. See sisaldab asjatundlikkust, ettevõtluse toetamist kui ka tasakaalustatud arengut. See tähendab erinevate huvide kaalutletud käsitlemist. Teadvustades endale, et maavarade kaevandamine olemuslikult on arenguks vajalik tegevus, tuleb leida võimalusi seda teha kogukonda minimaalselt negatiivselt mõjutaval viisil, lähtudes selle juures teaduspõhisusest ja põhjendatusest. Saue Vallavolikogu otsus nr 5 keskendub läbivalt selgitamisele, miks antud juhul hinnatakse, et kaasnevad mõjud on proportsionaalsed taotletava eesmärgiga. Kaevandamine kuskil mujal oleks konkreetse piirkonna elanikele sobivam, aga hinnata tuleb mõjusid tervikuna.

3.3. Hinnang keskkonnamõju olulisusele

Eelnevast lähtudes võivad Kirikla kruusakarjääri mäeeraldisel kaevandamistegevusega kaasnevateks peamisteks mõjudeks olla mõju välisõhule ja maastikule.

3.3.1. Mõju suurus, tugevus, kestvus, sagedus, pöördumus ning mõjuala ulatus

Keskkonnaamet käsitleb kavandatava tegevuse mõjualana Kirikla kruusakarjääri mäeeraldise teenindusmaad ning ca 250-300 m ümber selle, kuna nii kaugele võib teoreetiliselt ulatuda müra või tahkete peenosakeste häiring.

Kaevandamistegevusega kaasnevad häiringud avalduvad kaevandamise käigus keskkonnaloa kehtivusaja (7 aastat) jooksul. Perioodil, kui kaevandamist ei toimu, kavandataval tegevusel otseseid mõjusid ei ole v.a. visuaalne häiring. Ettevõtte on pakkunud välja järgmised leevendavad meetmed:

- karjääri osaline korrastamine, mille käigus tuleb arvestada rohekoridori liikide vajadusi;
- karjääri nõlvad tuleb hoida laugetena, mis tagab eelkõige suuremate metsloomade ohutu

liikumise karjääri alal;

- erinevate looma või lindude paaritumis- ja pesitsusajale seatud piirangud, näiteks lindude pesitsusajal mürarikaste tööde (purustamine, sõelumine) tegemise vältimine.

Ettevõtte on kirjutanud, et loomadele ja taimedele tuleb tagada vajalikud leviku- ja liikumisteed korrastamise käigus. Karjääri ala taastamisel tuleb arvestada rohekoridori looma- ja taimeliikide leviku ja liikumisteede ning -aladega. Täiendavalt tuleb arvestada, millised on rohekoridori liikidele vajalikud tingimused. Korrastamisel saab kaaluda ala muutmist ka osaliselt puhke- ja virgestusalaks, sarnaselt RMK poolt loodud aladega, minemata vastuollu üldplaneeringuga seatud rohevõrgustiku ala ja miljööväärtusliku maastiku kaitsetingimustega.

Saue Vallavolikogu on esitanud loa andmisega nõustumisel ettevõtte pakutud leevendusmeetmetega samasisulised tingimused (punktid 3.1.1., 3.1.3., 3.1.5. ja 3.2.3.), mis kantakse keskkonnaloale. Korrastamisega seonduvad üksikasjad määratakse korrastamistingimuste andmise menetluses ning korrastamisprojekti koostamisel. Tuleb arvestada, et keskkonnaloa taotluse kohaselt soovitakse ala korrastada metsamaaks ning ka Saue Vallavolikogu on esitanud tingimuse, et korrastamisprojekti tuleb ette näha metsa istutus.

Pärast kaevandamistegevuse lõppemist ning ala korrastamist lõpeb ka kavandatava tegevuse mõju. Eelhinnangu järelduste kohaselt ei teki kavandatava tegevuse elluviimisel olulist negatiivset keskkonnamõju, samas ümberkaudsetele elanikele tavapärasest enam häiringuid (müra, õhusaaste) võib siiski tekkida. Siiski võib eeldada, et häiringute esinemine on leevendatav ja võimalik. Asjaõigusseaduse § 143 lõige 1 sätestab, et kinnisasja omanikul ei ole õigust keelata gaasi, suitsu, auru, lõhna, tahma, soojuse, müra, põrutuste ja muude seesuguste teiselt kinnisasjalt tulevate mõjutuste levimist oma kinnisasjale, kui see ei kahjusta oluliselt tema kinnisasja kasutamist ega ole vastuolus keskkonnakaitse nõuetega. Mõjutuste tahtlik suunamine naaberkinnisasjale on keelatud. Kaebuste korral tuleb häiringute intensiivsust mõõta ning vajadusel korraldada töö karjääris ümber.

3.3.2. Mõju piiriülesus

Riigipiiri ülest mõju ette näha ei ole, riigipiir jääb karjäärialast enam kui 68 km kaugusele põhjasuunda.

3.3.3. Kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega

Taotletava karjääri maa-ala katab mets. Ümbruskonna maad on valdavalt kasutuses maatulundusmaana – põllu- ja metsamaana. Tegemist on hajaasustusega st piirkonnas esineb üksikuid majapidamisi. Lähimateks küladeks on Kohatu, Kernu, Kirikla, Lümandu ja Haiba, mis jäävad 5 km raadiusesse. Taotletav Kirikla kruusakarjäär asub Rapla maakonna vahetus läheduses.

Taotletava mäeeraldise piirist ca 25 m kaugusel edelas kulgeb 2970220 Kirikla-Kohatu kruuskattega tee, mis liitub mäeeraldisest ca 275 m kaugusel kagus 11220 Kernu-Kohila teega.

Kirikla-Kohatu teele on määratud tee kaitsevöönd 20 m sõiduraja äärmisest servast. Taotletaval mäeeraldisel ja mäeeraldise teenindusmaal kattuvust tee kaitsevööndiga ei ole.

Lähipiirkonnas suurtööstusi ei ole.

Lähimad kehtiva keskkonnaloaga karjäärid paiknevad ca 4 km kaugusel kirdes Sutlema lubjakivimaardlas (reg.kaardi nr 832), mis asub Rapla maakonna Kohila valla territooriumil. Maardlas on kolm mäeeraldist: Sutlema I lubjakivikarjäär (keskkonnaluba nr Rapm-059), Sutlema II lubjakivikarjäär (keskkonnaluba nr Rapm-062), Sutlema III lubjakivikarjäär (keskkonnaluba nr Rapm-104). Taotletavast Kirikla kruusakarjäärist ca 3,8 km kaugusele jääb ka Lümandu maardla Lümandu kruusakarjäär (keskkonnaluba nr Rapm-100). Nimetatud mäeeraldiste kaugus taotletavast karjäärist on piisav selleks, et nende koostöötamisel olulist keskkonnamõju ei teki. Taotletavast Kirikla kruusakarjäärist ca 2,8 km kaugusel idas paikneb Pihali lubjakivimaardla (reg.kaardi nr 1001), kus kehtivaid keskkonnalube kaevandamiseks hetkel ei ole.

Hageri alevik jääb ca 6 kilomeetri kaugusele ida poole.

Eeltoodu kokkuvõtteks võib järeldada, et olulist koosmõju lähipiirkonna teiste tegevustega ei esine. Keskkonnanõu omanik peab siiski täitma kõiki asjakohaseid õigusaktides sätestatud nõudeid ja loale kantavaid kõrvaltingimusi ning tegema omalt poolt kõik võimaliku, vähendamaks tekkivate keskkonnahäiringute esinemist ning levimist.

3.4. Ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalused

Kirikla kruusakarjääris kaevandamisega kaasneda võivaid keskkonnahäiringuid on pikemalt käsitletud käesoleva eelhinnangu punktides 3.1.1., 3.1.3., 3.1.5., 3.2.3., 3.2.4. ja 3.3.1.-3.3.3. ning siinkohal ei korrata. Eelhinnangus esitatud kaalutluste alusel kavandab Keskkonnaamet keskkonnahäiringute leevendamiseks lisada antavale keskkonnaloale järgmised asjakohased kõrvaltingimused:

1. Kaevandamisala teenindav väljaveotee planeerida Kirikla kruusakarjääri lõuna osast Kirikla-Kohatu teele (nr 2970220) suunaga 11220 Kernu-Kohila teele.
2. Kirikla-Kohatu tee nr 2970220 kasutamiseks tuleb keskkonnaloa omajal sõlmida leping Riigimetsa Majandamise Keskusega, kes määrab ka tee kasutamise tingimused (sh nõuded korrahoiule).
3. Keskkonnaloa omajal tuleb väljaveoks kasutada soovitatav ristumiskoht riigitee 11220 Kernu-Kohila km-l 2,525 rekonstrueerida vastavalt Transpordiameti nõuetele. Ristmiku ümberehitamise projekt kooskõlastada Riigimetsa Majandamise Keskusega.
4. Enne kaevandamistegevusega alustamist viia Kirikla-Kohatu tee tolmuva katta alla vähemalt riigitee kaitsevööndi (30 m) ulatuses.
5. Karjääri lubatud tööaeg on esmaspäevast reedeni kella 8.00–17.00.
6. Kaevandamisala nõlvad kujundada lauged, et mitte takistada loomade loomulikku liikumist looduses.

7. Kaevandamine peab toimuma järk-järgult, alustades ala lõunaosast.
8. Katendivallid rajada lähimate elamute suunale.
9. Kaevandamisprojekt kooskõlastada Saue Vallavalitsusega enne kaevandamisega alustamist.
10. Kaevandamisala korrastada paralleelselt kaevandamistegevusega järk-järguliselt, et vähendada rohekoridorile levivaid häiringuid (tolm, müra ja loomade liikumisteede hävimine).
11. Kaevandamisala korrastamisprojektis tuleb ette näha metsa istutus. Korrastamisprojekt kooskõlastada Riigimetsa Majandamise Keskuse ja Saue Vallavalitsusega.
12. Kaevandamistegevusest põhjustatud müra osas kaebuste esinemise korral on keskkonnanõu omanikul kohustus mõõta mürataset aktiivse kaevandamistegevuse ja maavara väljaveo tingimustes kaebuse esitaja katastriüksusel. Müra piirtasemete ületamisel rakendada koheselt leevendusmeetmeid ja korraldada karjääri töö selliselt, et ületamisi ei esineks.
13. Purustus-sorteerimissõlm asub kaevandamisala kõige madalamas punktis, maksimaalselt kaevandamisala lõuna osas ega tohi töötada lindude pesitsus- ja poegade üleskasvatamise ajal vahemikus 15.04-15.07.
14. Sademetevaesel ajal kasutada niisutamist tolmu leviku tõkestamiseks tolmu tekkekohtades ja selle tootmismaalt väljalevikukohtades (sh piirdealadel ning purustussõlmes) ning väljaveoteede piirdealadel regulaarne teede puhastamine, vältimaks tolmu levikut väljaspool kaevandamisala.
15. Metsaraie, raadamine ja katendi (pinnase) koorimine mäeeraldisel ning selle teenindusmaal ei ole lubatud lindude pesitsus- ja poegade üleskasvatamise ajal vahemikus 15.03-15.08. Olemasolevad kuklaspesad tuleb ümber asustada enne raietegevust. Pesade ümberasustamiseks esitada loa andjale Vabariigi Valitsuse 15.07.2004 määruse nr 248 „Kaitsealuse liigi isendi ümberasustamise kord“ kohane taotlus.

Vajadusel täpsustatakse keskkonnanõu kantavate kõrvaltingimuste sõnastust keskkonnanõu andmise korralduses.

3.5. Eelhindangu järelendus

Eelhindamise tulemusena järeldeb Keskkonnaamet, et kavandataval tegevusel puudub oluline keskkonnamõju, kuna:

1. kavandatav tegevuskoht ei asu kaitstaval loodusobjektidel ega Natura 2000 võrgustiku alal ning kavandatava kaevandamisega ei mõjutata kaitstavaid loodusobjekte ega Natura 2000 võrgustiku alasid ebasoodsalt;
2. eelhindamise tulemusena selgus, et leevendusmeetmete kasutamisel eeldatavalt ei ületata kaevandamisel piirmäärasid müra ja õhusaaste osas;
3. eelhindamise tulemusena selgus, et kaevandamine ei mõjuta väljakujunenud põhjaveežiimi, kuna kaevandamine toimub olemasolevat veerežiimi muutmata ja reostuse teket tuleb hoolega vältida;
4. mäeeraldisel looduslik maastik kaevandamistööde käigus hävib, kuid see on kvalitatiivselt hiljem taastatav maa-ala korrastamisega.

KeHJS § 11 lõike 8¹ kohaselt KMH algamata jätmise otsus peab muu hulgas sisaldama asjakohaseid KeHJS § 6¹ lõike 1 punkti 6 alusel esitatud kavandatava tegevuse erisusi või

keskkonnameetmeid muidu ilmnedu võiva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või ennetamiseks. Määruse nr 31 § 5 lõike 2 järgi, kui eelhinnangu järelduseks on kavandatava tegevuse KMH algatamata jätmise, esitatakse eelhinnangus põhjendatud juhul ettepanekud vajalikeks keskkonnameetmeteks.

KeHJS § 3³ lõike 1 järgi keskkonnameetmed on kavandatava tegevuse elluviimisega kaasneva ebasoodsa keskkonnamõju ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise ning põhjendatud juhul heastamise meetmed. Keskkonnameetmete hulka arvatakse ka keskkonnaseire. KeHJS § 3³ lõike 2 kohaselt peavad keskkonnameetmed, sealhulgas keskkonnaseirega jälgitavate näitajate liik ja seire kestus, olema proportsionaalsed kavandatava tegevuse iseloomu, asukoha ja mahuga ning eeldatavalt avalduva keskkonnamõjuga. Keskkonnaseire määramisel ja tegemisel arvestatakse olemasoleva keskkonnaseirega.

Loa taotleja on KeHJS § 6¹ lõike 1 punkti 6 alusel esitanud Keskkonnaametile teabe kavandatava tegevuse erisuste või võetavate keskkonnameetmete kohta, millega loa taotleja kavandab vältida või ennetada muidu ilmnedu võivat olulist ebasoodsat keskkonnamõju.

4. ÄRAKUULAMINE

Keskkonnaamet saatis KeHJS § 11 lõike 2² alusel Kirikla kruusakarjääri keskkonnaloa taotlusele koostatud eelhinnangu ja KMH algatamata jätmise otsuse eelnõu esimese versiooni seisukoha võtmiseks Saue Vallavalitsusele 19.12.2023 kirjaga nr DM-124698-19. Menetluse käigus toimunud avaliku istungi käigus arutati muu hulgas ka KMH eelhinnangus käsitletut. Samuti on kohalik kogukond saanud mitmed kirju, milles on viidanud kaitsealuste liikide võimalikele elupaikadele taotletava karjääri alal. Menetluse jooksul on Saue Vallavalitsus märkinud, et ei saa KMH algatamise või algatamata jätmise osas kujundada seisukohta enne, kui KMH eelhinnanguga seotud asjaolud on selgunud (02.02.2024 kiri nr 7-6/5092-18 on registreeritud KOTKAS-s 05.02.2024 numbriga DM-124698-28 ja 15.02.2024 kiri nr 7-6/5092-21 on registreeritud KOTKAS-s 16.02.2024 numbriga DM-124698-30).

Keskkonnaamet vastas Saue Vallavalitsuse kirjadele 07.02.2024 kirjaga nr DM-124698-29 ja 05.03.2024 kirjaga nr DM-124698-33, selgitades viimases kirjas, et pöördumistes esitatud väidete kontrollimiseks on AS Tariston nõus taotletaval alal läbi viima raopesade inventuuri, mille tulemuste põhjal täiendab Keskkonnaamet KMH eelhinnangu eelnõud ning saadab uuesti Saue Vallavalitsusele seisukoha võtmiseks.

Vastavalt AS-i Tariston 28.02.2024 kirjale (registreeritud KOTKAS-s 28.02.2024 numbriga DM-124698-31) tellis ettevõtte planeeritud karjäärialale raopesade inventuuri, et kindlalt selgeks teha, kas alal esineb kaitsealuseid linnuliike või mitte. Keskkonnaamet andis raopesade inventuuriks lähteülesande 06.03.2024 kirjaga nr DM-124698-34. AS Tariston teavitas Keskkonnaametit 03.04.2024 e-kirjaga (registreeritud KOTKAS-s 04.04.2024 numbriga DM-124698-35), et linnustiku inventuuri läbiviimiseks on eksperdiga kokkulepe sõlmitud ning töö teostatakse erinevates etappides, millest viimane periood on 20.06-10.07.

AS Tariston esitas inventuuri aruande 04.12.2024 e-kirjaga (registreeritud KOTKAS-s

05.12.2024 numbriga DM-124698-38), mille alusel Keskkonnaamet täiendas eelhinnangut, KMH algamata jätmise otsuse ja loa eelnõusid ning edastas 03.01.2025 kirjaga nr DM-124698-39 uuesti seisukoha võtmiseks Saue Vallavalitsusele ja tutvumiseks AS-le Tariston, seisukoha esitamise tähtajaga 27.01.2025.

Saue Vallavalitsus taotles 14.01.2025 kirjaga nr 7-6/5092-28 (registreeritud KOTKAS-s 15.01.2025 numbriga DM-124698-42) KMH algamata jätmise otsuse eelnõule arvamuse andmise tähtaja pikendamist kuni 28.02.2025 tulenevalt volikogu istungite toimumise ajast. Keskkonnaamet nõustus 20.01.2025 kirjaga nr DM-124698-43 arvamuse esitamise tähtaega pikendama kuni 28.02.2025.

Saue Vallavolikogu on KMH eelhinnangu ja keskkonnaloa eelnõule arvamust andes teinud 27.02.2025 otsuse nr 5 (registreeritud KOTKAS-s 28.02.2025 numbriga DM-124698-47), millega nõustub KMH algamata jätmisega tingimuslikult. Keskkonnaamet kaalutles tingimuste põhjendatust käesoleva eelhinnangu eri punktides ning leidis, et olenemata mõne algselt kavandatud kõrvaltingimuse sõnastuse muutmisest tulenevalt avalikustamise käigus laekunud arvamustest, ei muutu lõppotsuse sisu s.o KMH algamata jätmine. Keskkonnaloale kantavate kõrvaltingimuste sõnastust täpsustatakse keskkonnaloa andmise korralduse eelnõus ning see saadetakse enne loa andmise üle otsustamist veelkord asjaosalistele arvamuse avaldamiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Siret Punnisk
juhataja
maapõuebüroo

Teadmiseks: Aare Tupits, Aita Kadakas, Anne Maasalu, Anton Hallik, Arli Sinijärv, Astrid Meresmäe, EELK Hageri Lambertuse Kogudus, Eesi Kolla, Elmu Velberg, Erik Kiisa, Heli Tupits, Helju Kivisalu, Helve Jõekalda, Janno Leomar, Kaido Keltjärv, Kalju Sell, Kalmer Jõekalda, Karin Urva, Katrin Vaikre, Kersti Jõesaar, Kristian Kaukver, Kristjan Vaikre, Lea Lumeküla-Lonn, Leenu Leomar, Maire Sinimäe, Martin Rennig, MERIKE KUNGLA, Olga Rennig, Osaühing LANDEKER, Rasmus Kasemets, Rašid Pulatov, REIGO SUMBAK, Riigimetsa Majandamise Keskus, Saue Vallavalitsus, Silver Jõekalda, Sirje Ootsing, Sirje Veersalu, Tarmo Rand, Tiia Leipalu, Toomas Leomar, Transpordiamet, VERONIKA SUMBAK, Villa Cartelloni OÜ, Ülo Malberg

Marin Varblane
vanemspetsialist
maapõuebüroo

Roman Zuzjonok
spetsialist
loodushoiutööde büroo